

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 104

9 | RUJAN
2012

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
<http://www.plsavez.hr>

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://h.p.l.s.a.v.e.z.h.r>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza broj 2360000-1101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi **35 eura**, a uplaćuje se na račun SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj. IBAN za uplate iz inozemstva jest HR4123600001101495742.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@plsavez.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini svim pretplatnicima šalje uplatnica za pretplatu.

368 Mala velebitska planinarska škola**372** Planinarska trilogija: Triglav, Dinara, Učka**376** Breithorn - alpski dvor**383** Nezaboravan uspon na Mount Kenyu

Sadržaj

Članci

- 368** Mala velebitska planinarska škola
Alan Čaplar
- 372** Planinska trilogija
Darko Mohar
- 376** Breithorn (4164 m) – alpski dvor
Tomislav Frišić
- 380** Dovška Baba
Dean Jurčić
- 383** Nezaboravan uspon na Mount Kenyu
Milan Rajšić
- 389** Njegovo visočanstvo Prenj
Matej Perkov
- 392** Vražji prolaz – fragmenti dana
Mirta Matajia
- 395** Neponovljiva Premužičeva staza
Marica Planinšek
- 398** Sveto brdo planinarska lektira
Helena Novak Penga

Info

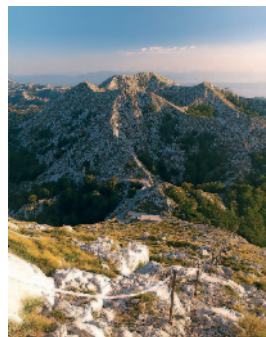
- 402** Sveti Nikola na Hvaru (636 m)
- 404** Scoutske planinarske put
- 404** Planinarski dom »Đuro Pilar«
- 405** Juriš na Mont Blanc
- 405** www.hpdilpa.hr
- 405** Vremeplov
- 406** Foto natječaj »Čarolija planine«
- 415** Mala velebitska planinarska škola očima polaznika

Tema broja

Mala velebitska planinarska škola

Naslovnica

Put na Svetog Juru, najviši vrh Biokova, foto: Alan Čaplar

Rubrike

- 408** **Vijesti:** 10. Dan istarskih planinara, Memorijalni skup »Ivica Plazonić«, Na plus 40 na Visočici, Lički planinari na Mrkvištu, »Od Ivane do Tadije«, Novosti iz HPD-a »Zanatlija«, Uspješna vježba planinarskog vođenja na Kleku, Akcija PD-a »Vršak« Brod Moravice, Uspješno zaključen niz mljetskih planinarskih akcija, Planinarska škola PD-a »Karlovac«, Karlovčani na Olimpu, »Babuljaši« na Gran Paradisu, Klaudio Jelenić

- 414** **Kalendar akcija**

Mala velebitska planinarska škola

Alan Čaplar, Zagreb

Kad sam na ljetnom tečaju za vodiče HPS-a, održanom u svibnju ove godine u Tuku, držao predavanja o planinarskom vođenju, više sam puta spomenuo svoja iskustva u vođenju specifičnih planinarskih skupina – skupina školske djece. Ugodno me iznenadilo veliko zanimanje tečajaca te sam na njihovo traženje, uz dogovor s voditeljem tečaja Davorom Banićem, ad hoc održao i kratko desetominutno izlaganje u kojem sam dao pet praktičnih uputa o vođenju djece. Zahvaljujući pitanjima i iskustvima tečajaca, to se začas pretvorilo u korisnu raspravu koja je potrajala mnogo duže no što je bilo predviđeno i ukazala na istinski velik interes budućih planinarskih vodiča za rad s najmlađima. Malo je reći da me tolika zainteresiranost za planinarski rad s djecom razveselila – štoviše, bio sam istinski oduševljen!

Koliko mi je poznato, kvalitetan planinarski rad s osnovnoškolskim skupinama postoji u dvadesetak planinarskih društava u Hrvatskoj. To vrijedi posebno istaknuti jer se u planinarskim udrugama rado jadikuje o nezainteresiranosti

mladih za planinarenje, no zaboravlja se na drugu stranu medalje – da su upravo planinarske udruge i njihovi planinarski vodiči najpozvaniji da djeci i školama planinarstvo približe na primjeren i sustavan način. To uključuje veliko zalaganje, ali donosi i velike užitke.

Oni koji su planinarstvo upoznali u dječjoj dobi, često mu se vraćaju nakon puberteta ili kao odrasli ljudi. To je i razumljivo; ako su im planinarski doživljaji bili zanimljivi, potražiti će takve ugodne doživljaje kada za tim osjete potrebu.

Edukativno, a besplatno za sve

Još krajem 2011. Hrvatski planinarski savez kao jednu od glavnih akcija u 2012. godini isplanirao je održavanje Male planinarske škole. Određeno je da se škola održi na Velebitu odmah nakon završetka školske godine, da bude besplatna za sve polaznike i da polaznici uz to dobiju prigodne darove – majice, planinarske dnevnik, priručnik »Osnove planinarstva«, slikovnicu »Nije duh nego puh« i druge manje darove. Brojne vježbe, predavanja i izleti te sve pojedinosti vezane uz školu

ALAN ČAPLAR
ALAN ČAPLAR

Prva pomoć i spašavanje u planinama

Priprema za vježbu orijentacije

Oni koji su planinarstvo upoznali u dječjoj dobi, često mu se vraćaju nakon puberteta ili kasnije u odrasloj dobi. To je i razumljivo; ako im je planinarski doživljaji bili zanimljivi, potražiti će takve ugodne doživljaje kada za tim osjete potrebu

pripremale su se mjesecima unaprijed. Dakako, način predstavljanja tema i izvođenja vježbi prilagođen je veličini skupine i dobi polaznika.

O školi se razgovaralo i na susretima s vodstvom Planinarske zveze Slovenije (PZS-a), te je dogovoreno uzajamno sudjelovanje djece na tim akcijama – slovenske djece na našoj maloj planinarskoj školi, a hrvatske djece na sličnoj akciji u organizaciji PZS-a. Tijekom proljeća, HPS-ova mala planinarska škola predstavljena je i u obrazovnom programu HRT-a.

Vrijedi spomenuti i da se tijekom škole mogao putem svakodnevnih izvješća izravno s Velebita pratiti na webu HPS-a te da je o školi snimljen televizijski prilog za televizijsku postaju »Euro-news«.

Na Premužičevoj stazi iznad Mirova

U školi su sudjelovali mladi planinari u dobi od 9 do 12 godina, njih 32 iz 16 planinarskih društava – 14 društava iz svih krajeva Hrvatske te četvero mladih članova planinarskih društava iz Brežica i Domžala u Sloveniji. Škola je trajala točno tjedan dana – započela je 25. lipnja, a završila 1. srpnja. Voditelj škole bio je Ivan Hapač, a predavači, pomagači i vodiči na terenu bili su Alan Čaplar, Jana Mijailović, Ivan Zorko, Darko Berljak, članovi HGSS Stanice Gospić i djelatnici Nacionalnog parka Sjeverni Velebit.

Prvi dani - sklapanje prijateljstava

Za početak, djeca su upoznata s osnovnim pravilima ponašanja u skupini i s kućnim redom u planinarskoj kući Alan. Dogovoreno je da se zbog ograničenoga telefonskog signala i ograničenih mogućnosti punjenja mobitela djeca javljaju u vrijeme kada budemo u dohvatu signala.

Nakon večere i zasluženoga burnog pljeska kuharu Boži, cijela se skupina uputila na kratku šetnju do livada Mireva i Tudereva. Na toj su šetnji

neki od polaznika Male planinarske škole bili po prvi put i vodiči cijeloj skupini.

Prijepodneve aktivnosti drugog dana bile su usmjerene na upoznavanje pravila kretanja planinarskim putovima i osnovna pravila pri planiranju (planinarsku etiku i ponašanje). Školarci su saznali ponešto o markiranim putovima, planinarskoj opremi, planiranju izleta, korištenju vodiča i zemljovida, planinarskim objektima i meteorologiji. Na terenima u okolici Alančića upoznali su vještine kretanja u planini, a pri svemu su se tome i dobro zabavili.

Poslijepodne je iskorišteno za upoznavanje osnova planinarenja i planinarstva. Doznali su čime se bave planinari, planinarska društva i HPS te se ukratko upoznali s poviješću hrvatskog planinarstva. Predavanje je održao glavni tajnik HPS-a i vođa hrvatskih himalajskih ekspedicija Darko Berljak.

Treći dan male planinarske škole bio je rezerviran za teme o opasnostima u planini i penjanju. Uz asistenciju gorskih spašavatelja, članova

HGSS-a stanice Gospić i instruktorice penjanja i članice HGSS-a stanice Zadar Jane Mijailović školarci su se upoznali s opasnostima i spašavanjem u planini, a isprobali su i kako to rade pravi penjači i spašavatelji. Između ostaloga, vježbali su prvu pomoć i pristup unesrećenom, a saznali su i da HGSS mogu pozvati pozivom na telefonski broj 112. Posebno atraktivan dio dana bilo je penjanje u stijeni. Učilo se kako se i zašto penjači navezuju pri penjanju, kako se sporazumijevaju i mnogo drugih stvari.

Bilo je lijepo gledati kako raspoloženje u planinarskoj kući Alan stalno raste i kako se brzo stvaraju i rastu prijateljstva među djecom koja se još prije nekoliko dana nisu ni poznavala. Posebno dojmpljiva bila je logorska vatra prije spavanja.

Zavižanski izlet

Četvrti je dan bio posvećen izletu na Zavižan te upoznavanju zaštite prirode i vrijednosti Nacionalnog parka Sjeverni Velebit. Najprije su posjetili edukativni centar NP-a Sjeverni Velebit u Krasnu, gdje su uz prezentaciju i edukativni program upoznali mnoge vrijednosti zaštite prirode, a zatim su posjetili planinarski dom Zavižan, koji je poznata meteorološka postaja. Upoznali su bilje iz Velebitskoga botaničkog vrta te poslušali izlaganje o zaštiti prirode, o flori, fauni i gorskim vodotocima, kao i ljudima koji su živjeli na prostorima današnjeg parka. U planinarskom domu Zavižan bio je priređen ručak. Prije povratka uspjeli su se na Zavižansku kosu, odakle se pruža izvanredan vidik prema moru i okolnim vrhovima, gdje susažnali zašto je potrebna nadzorna služba i koja je njezina osnovna namjena.

Završnica škole

Iako su se svaki dan mnogo kretali, mladi planinari tek su se peti dan ozbiljnije pozabavili orijentacijom u planini. Vježbali su uporabu kompasa i karte, učili kako se određuju strane svijeta i druge zanimljive stvari. Saznali su nešto o kretanju terenom uz približnu orijentaciju, a zatim su i sami pokušali pronaći točke pomoću kompasa i karte. Kao i na svim natjecanjima, na kraju je bilo proglašenje najbržih, ali svi su kao nagradu za stazu pretrčanu u izvršnim vremenima dobili na dar slikovnicu »Nije duh nego puh«.

Vježba rada s penjačkim užetima i sponkama

Šesti su dan tijekom cjelodnevnog izleta ponavljali sve naučeno usponom na Zečjak, s povratkom preko Kite i prijevoja Velikog Alana, a dodatno su se zabavili akcijom planinarskog vođenja, u kojoj su naši vodiči bili polaznici škole. Na starom zapuštenom putu prema planinarskoj kući na Alanu vježbali su i izradu i korištenje šatora te improviziranog bivka od priručnog materijala. Umjesto ručka u kući, svoj dnevni obrok za ručak ponijeli su sa sobom u ruksacima, a skriveno osvježeno dočekalo ih je na tajnom mjestu u blizini Tudereva.

Uvečer su polaznici svoje dojmove prenijeli na papir. Neki su to učinili crtajući, a bilo je i onih koji su napisali nekoliko rečenica. Nekoliko radova nalazi se na 3. stranica korica ovoga broja.

Škola je završila dodjelom posebno izrađenih diploma svim polaznicima. Tijekom subotnjeg prijedodneva izveden je i završni izlet do snježnice na južnom dijelu Mireva. Ne treba posebno naglašavati da je srpanjsko grudanje bilo šlag na tortu, koji će svima ostati u sjećanju. Roditelji su počeli pristizati već tijekom jutra, pa su djeca imala prilike i njima pokazati ponešto od naučenog.

Škola je od svih voditelja i roditelja, a i od djece, ocijenjena vrlo uspješnom, a osim planinarskih znanja i vještina, svi polaznici i instruktori nose s Velebita vrijedne uspomene i prijateljstva koja će se produbljivati i širiti i dalje na planinarskim putovima u hrvatskim planinama.

Planinska trilogija

Darko Mohar, Rijeka

»Halo Dinara, halo Dinara, ovde Triglav!« – zazvonila je iz mobitela Mirjanina mekana opatijska čakavština. Odmah zatim začula se i pjesma osvajača 2864 metara visoke najviše slovenske planine.

»Halo Triglav, ovdje Dinara, čestitamo na uspješnom usponu. Mi smo svi na najvišem vrhu Republike Hrvatske!«

Ubrzo je uspostavljena i telefonska veza s Vojakom na Učki i trećim dijelom članova Planinske skupine Slovenskog doma Kulturno prosvjetnog društva Bazovica iz Rijeke. Projekt »planinske trilogije« počeo se tako privoditi

kraju. Još samo da se svi sretno s vrhova spuste u dolinu.

Pokazati članovima prijateljskih planinarskih društava iz Hrvatske ljepote Slovenije, a članovima društava iz Slovenije ljepote i njima malo poznate krajeve Hrvatske, učvrstiti međusobne veze i suradnju, steći nova poznanstva i susresti nove ljude, širiti planinarsku ideju druženja u prirodi, simbolično povezati dvije susjedne države na najvišoj mogućoj razini bila je misao vodilja projekta osmišljenog kao dio proslave deset godina rada ove male skupine planinara iz Rijeke. Napraviti nešto neobično,

Hrvatski planinari na vrhu Triglava...

ali i nešto što povezuje, nešto što otvara nove horizonte, a ujedno ostaje na tragu desetogodišnjeg rada. Planinska skupina »Bazovica« jedan je od obnovitelja Riječkoga planinarskog saveza, aktivno uz PD »Duga«, PD HT-a i HP-a »Učka« radi na projektiranju Riječkih šetnica, uz PD »Kamenjak« i PD »Platak« s hrvatske i PD »Snežnik« sa slovenske strane na obnovi Puta prijateljstva Snježnik – Snežnik, pomaže turističkim organizacijama u održavanju Baščanske šetnice te organizira planinarski dio turističke manifestacije »Crna ovca« u Baški, potiče susrete talijanskih, slovenskih i hrvatskih planinara »Prijateljstvo bez granice«, organizira školovanje za svoje članove putem zimskih tečajeva i ljetne planinarske akademije. Skupina je u deset godina organizirala više od 50 predavanja poznatih hrvatskih i slovenskih alpinista, planinara, svjetskih putnika, speleologa, znanstvenika i više od

...istodobno kad i slovenski na vrhu Dinare

20 izložbi fotografa, karikaturista i drugih umjetnika. Od osnivanja tijesno surađuje s više od petnaestak društava iz Italije, Slovenije, Hrvatske i BiH, organizator je prvog prvenstva riječkih planinara u boćanju, a moglo bi se nabrojiti još mnogo toga.

Istodobni uspon na Triglav, Dinaru i Učku

Prva je u subotu 23. lipnja rano ujutro iz Rijeke krenula skupina za Triglav. Plan uspona osmislila je Mirjana Brumnjak. Uz domaćine iz PS-a »Bazovica« tu su još članovi PD-a »Duga« i PD-a »Kamenjak« iz Rijeke, PD-a »Opatija« i PD-a »Viškovo«, ukupno trideset planinara. Oprema posložena, vodiči pripremljeni, osamnaestero iz te skupine nikad nije bilo tako visoko. Najčešće pitanje: »Hoću li ja to moći?« Najmlađi član ima 12 godina, najstariji 70. Na Rudnom polju na Pokljuki priključuje im se i troje članova i vodiča

iz PD-a »RTV Ljubljana« i PD-a »Iskra«. Svaka pomoć prijatelja dobro je došla.

Dva sata poslije krenula je na put i skupina za Dinaru. Uz domaćine i dva člana PD-a »Opatija« tu su još članovi SPD-a iz Trsta, Obalnega PD-a iz Kopra, PD-a »Snežnik« iz Ilirske Bistrice te PD-a »RTV Ljubljana« iz Ljubljane, ukupno 37 planinara. Uspon na Dinaru osmislio je Zoran Bistričić, koji je ujedno i glavni vodič. Teška prometna nesreća češkog autobusa na autocesti ražalostila je sudionike, ali život je takav, mora se ići dalje.

Projekt su na najvišoj razini poduprle i krovne planinarske organizacije obiju država, Hrvatski planinarski savez i Planinska zveza Slovenije. U Kninu se planinarima zato pridružuje član Izvršnog odbora HPS-a Mladen Čubrilo.

I dok triglavska skupina hrabro gazi na šestosatnom usponu od Rudnog polja do koče Planika,

I na Učku se u isto vrijeme popela mješovita hrvatsko-slovenska ekipa

dinarska skupina ima organiziran kombi prijevoz vrletnim putovima do planinarske kuće na Brezovcu. Prašina, prašina i ponovno prašina, i jednosatno drmusanje ipak su bolji nego pet do šest sati hoda po makadamskoj cesti na + 35 °C.

Nedjelja je u Sloveniji i Hrvatskoj osvanula vedra. Prognoza najavljuje vrlo vruće vrijeme. Obje skupine kreću svaka prema svojem vrhu, a s Poklona na Učki polazi i treća skupina za koju je program osmislila Jasna Zazijal-Marušić. S njom su krenuli i članovi PD-a »Opatija«, PD-a »Tuhobić« iz Rijeke i Slovenskoga kulturnog društva »Snežnik« iz Lovrana. Malo prije 12 sati uspostavlja se telefonska veza između vrhova i telefonske veze s Hrvatskim radijem – Radio Rijekom te Slovenskim radijem Val 202. Sve je provedeno po planu i besprijekorno.

Slijedio je još samo spust, onaj s Dinare do Mirkovića bio je naročito dugačak i vruć, proslava uspjeha i sutradan, u ponedjeljak, povratak kući. U Kninu su sudionici prilikom proslave morali nadoknaditi velike količine tekućine izgubljene zbog vrućine. Prije toga ih je organizator iznenadio nastupom KUD-a »Napredak« i dječjeg zbora »Zvončići« KUD-a »Kralj Zvonimir« iz Knina, koji su na kninskoj tvrđavi, s prekrasnom Dinarom u pozadini, prikazali narodne običaje, plesove i pjesmu kninskoga kraja. U Vodnikovom domu na Velem polju najviše su slavili vodiči, sretni da je sve prošlo bez nezgoda, a učarkskoj je skupini na Poklonu jednostavno bilo lijepo do kasno u noć. U ponedjeljak su domaćini gostima u triglavskoj skupini omogućili uživanje u slovenskim specijalitetima ajdovim žgancima i kiselom mlijeku na planini Konjščici te razgledavanje Bleda, a u dinarskoj skupini ogled kninske tvrđave i slapa Topoljskog buka na izvoru Krke.

Planine kao nacionalni simboli

I za kraj dvije misli!

Netko je upitao autora projekta i pisca ovih redaka bi li ovakav događaj mogao postati tradicionalan. PS »Bazovica« sigurno nema snage za višekratno ponavljanje takve priče, ali je pokazala put drugim društvima. Pa ako bi se mogli između sebe dogovoriti HPS i PZS te da svake godine neko drugo društvo organizira sličan susret za svoje članove i prijateljska društva, zašto ne!?

Na grebenu Triglava

Svi znamo da je Triglav za Slovence simbol. Prije svega simbol borbe za opstanak u vremenima kad je njemački dio tadašnje zajedničke države svojatao slovensku zemlju. I Hrvatska ima nekoliko planina koje su simboli, ali nekako na lokalnoj razini: Učka kao istarski i kvarnerski, Klek kraj Ogulina kao alpinistički, Sljeme nad Zagrebom, Velebit...

Što učiniti da Dinara kao najviši vrh postane simbol hrvatske države, simbol kojim će se svaki Hrvat ponositi? Trenutno je to tek prelijepa planina negdje daleko, tako da mnogi Hrvati i ne znaju gdje, romantična, prvobitna i teško dostupna. Njome se kreće tek nekoliko domaćih vikendaša, tu i tamo neki zalutali radoznali planinar i jednom godišnje doživi brojniji posjet na tradicionalnom organiziranom usponu. Dinaru bi za početak možda samo trebalo približiti prosječnom čovjeku: obnoviti i ponovno markirati zapušteni put od Mirkovića, asfaltirati cestu do Suvog polja, sagrađiti još barem jednu planinarsku kuću, možda sagrađiti i atraktivan penjački put (feratu) kroz njezinu veličanstvenu, više od stotinu metara visoku sjeverozapadnu stijenu. Ta planina jednostavno ne zaslužuje da bude tako sama!

Breithorn (4164 m) – alpski dvor

Tomislav Friščić, Ivanec

U prošlosti, kad su kraljevi bili gospodari neba i zemlje, a obični smrtnici manji od zrnca pijeska u pustinji, stati u blizinu vladara, a kamoli u neposrednu blizinu, bilo je nešto najveće što se uopće moglo dogoditi u ovozemaljskom životu običnih smrtnika. Stati u blizinu bijelih gospodara, za planinara, onog u pravom smislu riječi, što svakoga slobodnog trenutka stremi u visine, tražeći onaj eliksir što život znači, kome bijelo-plava prostranstva znače besmrtnost i bijeg od tužne svakodnevice, u onaj veseli i bezbrižni dječji svijet bajki, nešto je što nema cijenu...

Sunce izlazi i polako, ali sigurno, baca prve zrake u dubinu noći. Prvo rumenilo, pa sve više i više sjaja. Zastor iza kojeg nestaje noć polako otvara planinarski

svijet bajki. Kroz ledeni dah koji se gubi u osvit novog dana, kroz udisaj koji odaje divljenje, napor, volju čovjeka za preživljavanjem, borbu za svaki atom kisika, ovdje visoko, na dvoru alpskih velikana...

Svita i uglednici od kojih srce divlje lupa, sve veličina do veličine, svi tako blizu, na dohvat ruke, kao da dah prodire u dubinu do njih... Dent d'Herens (4171 m), Dent Blanche (4356 m), Weisshorn (4505 m), Bishorn (4153 m), Dom (4545 m), i naravno, njegovo veličanstvo, impresivni Matterhorn (4478 m), kraljević Alpa, kraljević zapadne civilizacije, simbol borbe čovjeka i prirode... Sedmi je dan kolovoza 2010., 6 sati, mjesto radnje: Plateau Rosa, na putu za Breithorn (4164 m), Švicarska.

Ivanečki
planinari i
Matterhorn
u pozadini

TOMISLAV FRIŠČIĆ

Breithorn iz smjera Zermatta, izgleda uistinu impresivno. Dva i pol kilometra dug kameni zid, s ledenom kapom na vrhu, stijena što s visine od preko 1500 m pada u dubinu. Ubraja se u Vališke ili, kako ih zovu Talijani, u Peninske Alpe, jer ovdje granica prati greben koji povezuje gotovo sve najviše vrhove

Breithorn je jedan u nizu vrhova viših od 4000 metara što se poput krovova uzdižu iznad Zermatta u Švicarskoj. Samo putovanje kroz Italiju uvijek je jednolično i dosadno, no tuda se ipak stiže najbrže. Kod skretanja u Milanu, prema sjeveru i prijevoju Simplon (2050 m), svakim kilometrom putovanje postaje sve zanimljivije i planinarskom oku ugodnije. Pašnjaci, jezera, šume, doline u dubini i Švicarska. Bogata, prelijepa, kao zemlja iz bajki zarobljena u današnjoj civilizaciji. Da, i užasno skupa za naše prilike, preskupa. Brig, Visp i Täsch. Odavde se do Zermatta može samo vlakom ili taksi prijevozom.

U Zermattu uopće nema vozila na fosilna goriva, samo elektromobili. Svijet

TOMISLAV JUZBASIC

Plavo-bijeli svijet

U Zermattu uopće nema vozila na fosilna goriva, samo električari. Svijet budućnosti, i zamislite, ovdje to odlično funkcionira. Što je Dubrovnik za mediteranski turizam, to je Zermatt za alpski. Ovamo dolaze ljudi iz cijelog svijeta, svi žele vidjeti taj grad-spomenik planinarske povijesti

budućnosti, i zamislite, ovdje to odlično funkcionira. Što je Dubrovnik za mediteranski turizam, to je Zermatt za alpski. Ovamo dolaze ljudi iz cijelog svijeta, svi žele vidjeti taj grad-spomenik planinarske povijesti. Štandovi, hoteli, restorani, planinarska oprema, vodiči za najam, svjetski brandovi, trgovine čokoladom, terase u cvijeću, jedinstvena arhitektura ispod slikovitih pašnjaka, skijališta što rade čitave godine, i sveprisutni Matterhorn. On zaista djeluje impozantno i zastrašujuće, a marketinški je iskorišten do krajnjih granica – to je daleko najfotografiranija planina na svijetu.

Deset Hrvata, članova Planinarskoga kluba Ivanec, ovdje su rijetka pojava. Nose pune ruksake, užad, dereze što zveckaju o kaci pri svakom koraku i odlučna koraka gaze prema vučnicama što vas sa 1600 metara dižu na Trockener Steg, skijalište na visini od 2930 m. Vožnja je više nego atrakcija i sama po sebi prvorazredan događaj. Po izlasku iz žičare počinje dvosatni uspon do planinarskog doma Rifugio de Teodulo na visini od 3317 m (do njega se može i iz Italije, točnije Cervinie, i to za mnogo manje novca, ali onda ne vidiš Zermatt).

Svjež snijeg od jučer znači i preskakanje jeseni i izravan dolazak u zimu. Da, i prešli smo opet u Italiju. Sunce na terasi ispred doma ima poseban sjaj, iz doline se dižu oblaci i svako malo pokrivaju vrhunce oko nas. Snijeg što se topi na klupama i krovu samo pojačava emocije što naviru same od sebe.

Breithorn, naš sutrašnji cilj, iz smjera Zermatta, izgleda uistinu impresivno. Dva i pol kilometra dug kameni zid, s ledenom kapom na vrhu, stijena što s visine od preko 1500 m pada u dubinu. Ubraja se u Vališke ili, kako ih zovu Talijani, u Peninske Alpe, jer ovdje granica prati greben koji povezuje gotovo sve najviše vrhove. Sustav žičara, osobito onih na Klein Matterhorn, izgleda kao nestvarna scena iz SF filma. Planinare i skijaše diže na vrtoglavih 3884 m, a sam vrh Breit-

Na vrhu
Breithorna

horna približava na nekih dva sata hoda. No, takav nagao dolazak na visinu može biti štetan za organizam. Mi smo se ipak odlučili za normalan, ali i mnogo planinarskiji (pametniji i jeftiniji) uspon, a samim tim i mnogo zdraviji. Ustajanje u pola pet, uspon prvo preko skijališta i platoa Rosa, pa zatim kroz ledeno bespuće na visini od nekih 3800–3900 metara do Breithorn passa, i zatim na vrh, ukupno oko tri sata.

Vrhovi Monte Rose, Gran Paradiso, Mont Blanc, Švicarska, Italija, Francuska, djelić svijeta i komad Evrope kao na dlanu. Alpski velikani, znani i neznani vrhovi, Zermatt kao točkica u dubini. Prekrasan sunčan dan, nestvaran pogled u daljinu. Izvanredan osjećaj, pomalo euforičan, kao da nema umora od naporna putovanja, naglog dizanja na visinu, ranog ustajanja... Ne smeta mi poprilično jak vjetar što pomalo remeti ravnotežu, nema osjećaja hladnoće iako je sigurno ispod -10°C ,

namjerno ne stavljam zatamnjene naočale, želim barem nekoliko trenutaka uživati u realnom pogledu... Ledena kapa, stane možda 20 do 30 ljudi, na jug ledena kosina od nekih 40 stupnjeva, a prema sjeveru naizgled bezopasan nagib od nekih 2 do 3 metra, no tamo nitko živ ne pomišlja stati jer iza je golema provalija.

U tim trenucima nitko ništa ne govori, komunicira se osmjesima i izrazima lica, kao da se svatko boji kako će baš on izreći one u takvim trenucima najgluplje riječi: »Vrijeme je da se krene«!

Malteški križ što ponosno vijori u čvrstini rukavica, trenutak u prostoru što tako rijetko daje priliku za uživanje u njegovim čarima i ljepotama, prostor u kojem se stapaju bjelina i plavetnilo s osmjesima sretnika koji su imali taj trenutak, to jutro, taj dan, dopuštenje da ga ispune... Breithorn, Vališke Alpe, Švicarska... Jutro na alpskom dvoru!

Dovška Baba

Dean Jurčić, Kastav

U planinskom raju

Uspinjući se na planinske vrhunce istinski zaljubljenik u ljepotu prirode uvijek doživljava neke nove osjećaje, ispunjava svoje srce i dušu nekim novim pojedinostima, novim zadovoljstvima. Dok su nekima ti naši planinarski usponi i lutanja planinama besmisleni, a svi vrhovi slični i beznačajni, nama planinarima svaki osvojen vrhunac i svaki trenutak proveden u prirodi predstavlja istinski doživljaj, zadovoljstvo i sreću.

Moja kći Kristina i ja popeli smo se na mnoge planinske vrhunce u Hrvatskoj i Sloveniji. Svaki od njih darovao nam je svoju ljepotu, svoju tajnovitost, ispunio nam srce i dušu na neki svoj način.

Penjali smo i alpske »kapitalce« i niske otočne brjegovе, ali od svih me se vrhova osvojenih posljednjih godina posebno dojmio jedan malo posjećivan i naizgled beznačajan vrh, a opet tako poseban, tako zanimljiv, tako srčan.

Penjanje Aljaževim putovima

Vrh Dovške Babe u Karavankama vjerojatno nikad ne bismo ispenjali da prije nekoliko godina u Prešernovoj kočij na Stolu nismo kupili dnevnik »Aljaževe poti od doma do doma«. Tako smo počeli lutati krajevima koji su obilježili život Jakoba Aljaža, oca slovenskog planinarstva, duhovnika i glazbenika. Vrh se nalazi ponad gorenjskog mjestašca

Uspinjući se na planinske vrhunce istinski zaljubljenik u ljepotu prirode uvijek doživljava neke nove osjećaje, ispunjava svoje srce i dušu nekim novim detaljima, nekim novim zadovoljstvima. Dok su nekima ti naši planinarski usponi i lutanja planinama besmisleni, a svi vrhovi slični i beznačajni, nama planinarima svaki osvojeni vrhunac i svaki trenutak proveden u prirodi predstavlja zadovoljstvo i sreću

Planina Dovška Rožca

Dovja, u kojem je Aljaž živio i radio gotovo četiri desetljeća (1889. – 1927.). Tu je na malom groblju uza crkvu našao i svoje posljednje počivalište. Aljaž se rado penjao na vrh Dovške Babe pa smo i mi odlučili krenuti njegovim putovima.

Toga kolovoškog dana ispenjali smo u jutarnjim satima naš prvi cilj – vrh Prisojnika ponad Vršiča – a već kasno poslijepodne odlučili smo iskoristiti za uspon na Dovšku Babu.

Svojim »fokijem« spustili smo se s Vršiča do Kranjske Gore te se uputili do Dovja. Dobrom makadamskom cestom, uz travnate padine naziva Ravne, dovezli smo se na 1200 metara, do mjesta gdje rampa na cesti sprječava daljnju vožnju i tu parkirali auto.

U nogama smo osjećali umor od jutarnjeg uspona, ali ipak smo pronašli još malo snage kako bismo isti dan osvojili još jedan lijep vrhunac. Kristina je malo teže pratila moj tempo, naročito pri usponu, koji je prilično strm, tako da sam često zastajkivao i čekao da dođe u moj vidokrug, a potom nastavljao dalje. Staza ide najprije cestom, onda strmo kroz šumu, da bi se najednom pred našim očima ukazao prizor kao iz bajke. Pastirska kuća Dovške Rožce na 1650 metara nadmorske visine sjaji se na širokoj travnatoj visoravni na kojoj pasu brojne krave.

Stižemo do brvnare, razgovaramo s domaćinima o životu u ovom planinskom raju i obećavamo sebi da ćemo se na povratku s vrha počastiti pravim domaćim kiselim mlijekom. Vidici su se popodne malo pokvarili, pa ne stječemo pravi dojam opsežnosti vidika s ove točke, ali nam domaćin s oduševljenjem pokazuje sliku koja zorno prikazuje vidik s terase njegove pastirske kuće – od Kranjske kotline, Debele peči ponad Pokljuke, preko Triglava pa sve do Ponci i Italije. Ovo je raj na Zemlji! Život u prelijepom prirodnom okruženju, s mnoštvom krava, zaista je nešto posebno.

Dovška Baba skriva svoju ljepotu

Moramo dalje prema vrhu. Vrijeme se počinje kvariti pa nas sve češće okružuje magla, a onda opet negdje nestaje i na trenutke nam se otvaraju nezaboravni vidici. Put vodi travnatom padinom, bez markacija, strmo uzbrdo. Žurim, želim što prije sjesti na ovaj vrh i uživati. Kristina zaostaje, ali stalno je tu negdje blizu, prati me. Stižem na vrh travnatoga grebena, a s druge, one austrijske

DEAN JURČIĆ

Strma stjenovita strana Dovške Babe

strane, planina kao da je odsječena, strmo se ruši u dolinu. Gledam dolje prema autocesti koja nestaje u tunelu probijenom kroz Karavanke. Na grebenu se redaju brojni bijeli kameni međaši koji nam daju do znanja da koračamo slovensko-austrijskom granicom. Pod samim vrhom bezbrižno leže krave i odmaraju se. Ništa neobično, osim činjenice da se dijelom nalaze u jednoj, a dijelom u drugoj državi.

Nakon nekih sat i 45 minuta hoda od mjesta gdje smo ostavili svog »fokija« stižem na 1891 metar visok vrh Dovške Babe. Sjedam na greben, promatram i uživam. Na tome mjestu zaista ne treba ništa razmišljati, samo se diviti iskonskoj ljepoti prirode. Na vrhu je žig učvršćen za metalnu šipku, a pored njega metalna kutija s upisnom knjigom i oznakom Aljaževe poti. Udaranje žiga u dnevnik naše planinarske obilaznice poseban je obred koji nam pruža veliko zadovoljstvo. U svojih desetak godina

Krave nadomak vrha

DEAN JURČIĆ

S vrha se pruža širok vidik na sve strane

bavljenja planinarstvom prešli smo više od stotinu planinarskih obilaznica.

Vjetar je prilično jak, oblaci jure nebom povremeno nas skrivajući na vrhu planine, ali ništa ne može pomutiti radost koju nam pružaju planinski vrhunci. Sunce se polako skriva iza planina, treba požuriti prema dolini, uz obvezno zaustavljanje na planini Dovškoj Rožci, kako bismo kušali pravo kiselo mlijeko. Bio je to poseban užitek.

Dovška Baba ponad Dovja skriva svoju ljepotu i svoje draži i rijetki su planinari koji je posjećuju, tek ih je malo više prilikom organiziranog pohoda za vrijeme Aljaževih dana. Možda me se upravo zbog toga taj skriveni planinski raj tako dojmio. I zaista, bilo bi lijepo vratiti se Dovškoj Babi, barem još jednom sjesti na greben i uživati, onako istinski.

Nezaboravan uspon na Mount Kenyu

Milan Rajšić, Trier (Njemačka)

Felice Benuzzi je bio samo jedan od tisuća onih koji su se na strani fašističke Italije borili u dalekoj Africi, ali i jedan od brojnih koji su nakon oslobođenja Etiopije, dospjeli u englesko ratno zarobljeništvo. Logor u kojem se našao, bio je pokraj gradića Nanyuki u Keniji, nadomak ekvatora. U vrijeme kada je Benuzzi stigao, bilo je kišno i oblačno no kada su se oblaci razmaknuli, na plavetnilu neba, blješteći se obasjan sunčevim zrakama, ukazao se dvoglavi, visoki, drski, strmi, stjenoviti vrh pokriven snijegom. Od tog je trenutka Felice mislio samo na to kako da pobjegne iz logora i da se popne na planinu udaljenu tek nekoliko kilometara, koju je vidio obasjanu sunčevim zrakama.

Za uspon na nepoznatu planinu je nažalost imao samo dobru volju, dosta planinarskog iskustva iz civilnih dana sakupljanog po Dolomitima i Julijskim Alpama, i iznad svega neograničenu ljubav prema planinama. Godinu dana su trajale tajne pripreme. Ručno je izradio prave pravcate dereze, cepin, naprtnjaču i užice za penjanje od konopljinih vlakana. Benuzzi je bio realan čovjek i dobro znao da ne može s Crnog kontinenta zauvijek pobjeći, pa je sam sebi obećao da će se nakon uspona, ponovno vratiti zatvoreničkom životu u logoru. Uz dosta muke našao je još dvojicu koji su ga željeli pratiti. Bili su to mornar Giovanni Balletto i doktor Vincenzo Barsotti, koji nisu imali niti malo pojma o planinarenju, a kamoli o alpinizmu.

Jedne siječanske noći 1943. talijanski prijatelji pobjegli su iz logora. Danima su se probijali kroz neprohodnu džunglu, susreli se s leopardom, nosorogom i slonom, proživjeli najgore strahove i nakon tjedan dana dospjeli do stijene ispod najvišeg vrha. Kao glavno sredstvo za orijentaciju, prilikom uspona, Felice i društvo su koristili nalje-

pnicu s »OXO« konzerve gotovih jela, na kojoj je bila dobro otisnuta grafika planine - Mt Kenye.

Zbog penjačkih i tehničkih teškoća, nisu se uspjeli popeti na najviši vrh, pa su se zadovoljili usponom na Point Lenana, gdje su simbolično razvili talijansku zastavu.

Poslije dobro obavljenoga posla, nakon 17 dana izbjivanja, vratili su se u logor. Zračili su zadovoljstvom, unutarnjim mirom, srećom i neskrivenim oduševljenjem s ponovnim doživljajem neograničene slobode koju pruža posjet svakoj planini. Kao »nagradu« za ovaj uspjeh, sudionici »zatvoreničkog pohoda« dobili su od zatvorske uprave 28 dana samice.*

Hrvatski planinari pod afričkim Matterhornom

Sedam desetljeća kasnije krajem siječnja**, natovareni svom mogućom i nemogućom opremom i mi smo stigli u ugodno sjenovito dvorište Kluba planinarskih vodiča i nosača u selu Naro Moru. Selo i njegovi vodiči, nosači i kuhari, do sada su ugostili brojne planinare i alpiniste iz cijeloga svijeta. Potrebno je bilo nekoliko minuta da im objasnimo iz kojega smo mi to svijeta, jer za nas

* Poslije Drugog svjetskog rata, naši su se junaci s početka priče, vratili u Keniju i popeli se na Batian, a 1946. je Benuzzi napisao knjigu o ovoj jedinstvenoj planinarskoj akciji, nastaloj samo iz čistog zamora logorskim životom, ali uz neizostavnu ljubav prema planinama. Knjiga je prevedena na brojne svjetske jezike i doživjela je brojna izdanja. Ovaj planinarski klasik je tijekom više od pola stoljeća često mijenjao naslov. Današnja nova izdanja se može naći pod naslovom »No picnic on Mount Kenya« (eng.), »Fuga sul Kenya-17 giorni di libere« (ital.) Ili »Flucht ins Abenteuer: Drei Kriegsgefangene besteigen den Mount Kenya« (njem.). Autor knjige je preminuo 1988. godine.

** Mario Schivato, član PD-a »Platak« iz Rijeke, zajedno sa svojim tršćanskim prijateljem Lucianom Filipasem, u siječnju 1978. izveo je više alpinističkih uspona na Mount Kenyi. Detaljan opis njihovog uspona objavljen je u »Našim planinama« broj 7-8 iz 1978. godine.

Živopisni krajolik na putu prema Mount Kenyi

Hrvate još nisu čuli u selu ispod brda Mount Kenye - barem ne oni mlađi.

U idućih nekoliko sati slijedilo je mukotrpno dogovaranje i cjenkanje, a sve u cilju da dođemo do dobrih pratitelja na usponu. Dakako, naši su pratitelji smišljali načine kako da zarade što više, a nama je istovremeno cilj bio izdati što manje zelenih dolarskih novčanica. Novinarskim rječnikom, vijest dana bi mogla glasniti: Alkemičari modernog svijeta predvođeni hrvatskim planinarima, danas su se okupili na ekvatoru Afrike radi pronalaženja kamena mudraca.

U Nairobi smo stigli tri dana ranije i nakon kratke noći nastavili put prema zapadu Kenije. Obilazak zemlje počeli smo s nacionalnim parkom Hells' Gate, u kojemu smo se ponosno vozali na biciklima između zebri, žirafa, antilopa. Ovo je jedini nacionalni park takve vrste u Africi u kojemu se posjetitelj slobodno kreće kuda zaželi. Samo dva-tri kilometra udaljen od nas bio je novi izazov, vulkan Mt Logonot. Njegova visina je »samo« 2776 metara, ali je geološki zanimljiv jer su geološke pojave rijetko gdje tako školski

izložene posjetitelju kao ovdje. Jezero Naivasha je jedno od desetak slatkovodnih, sodastih ili slanijih jezera, u Dolini velike rasjeline (Great Rift Valley), na kojima borave velike populacije nilskih konja, krokodila i flaminga. Šlag na tortu je predstavljao cjelodnevni obilazak jezera Nakuru, na kojemu živi više od milijun flaminga, od čije se roza boje perja ne vidi površina vode. U jednom od najmanjih nacionalnih parkova Afrike sretne se skoro sve osim slonova i lavova, a samo ptica ima 450 vrsta.

Dogovori oko nosača su skoro završeni, kada se voditelj Kluba sjeti da je jedan od dana u kojemu se penjemo na planinu nedjelja i da sukladno kolektivnom ili samoupravnom dogovoru o zaštiti radnika u Keniji, njima pripada specijalni praznični dodatak. Plaćamo i nadamo se da nema dodatka za odvojeni život, vremenske nepogode, topli obrok, opasnost od pretjeranog sunčeva zračenja na visinama iznad 4000 metara i sličnih iznenađenja.

Preostaje još dogovor za transport do ulaza u nacionalni park. Ponekad mislim da bi čovjek prije

prešao pješice tih osam kilometara koliko je od Kluba do ulaza u nacionalni park Mount Kenya, nego što završe dogovori s vodičima i nosačima. Na sreću se za transport do Meteorološke stanice ionako ne odlučujemo iz tri pragmatična razloga: dvosatnim hodanjem bolje ćemo se aklimatizirati, sačuvat ćemo 150 dolara i uštedjeti najmanje novih pola sata pregovora. Pokušavam si predstaviti kako bi bilo unajmljivati opremu i koliko bi to trajalo. Šalu na stranu, oprema koja se u Klubu iznajmljuje, dobre je kvalitete i na raspolaganju je sve što planinar-alpinist treba, a cjenik je istaknut na zidu. Postavlja se hamletovsko pitanje: iz Europe vući baš sve ili ponešto ovdje i unajmiti?

Sve je ovdje ispod Mount Kenye mnogo povoljnije nego na susjednom Kilimandžaru, i nitko nije pohlepan na novac kao ispod Velikog brata, ali se lako za kompletni četverodnevni paket sa svim i svačim što treba i što ne treba, dođe do zavidne sume od 700 američkih dolara, a da u to još nije uračunat ulazak u nacionalni park.

Zelene dolarske novčanice su promijenile vlasnike, ruksaci se prepakiraju, nitko ne pravi problem za kilogram-dva viška tereta. Konačno krećemo.

Trenutak samo! Nažalost trebamo još samo pola sata da nosači kupe sve neophodno za put i da se pozdrave s članovima obitelji, poznanicima i inima.

Uspón na 3000 metara

Mount Kenya je drugi po visini vrh u Africi. Zaštićen je kao nacionalni park još davne 1947. godine, a na UNESCO-ov popis svjetske baštine, uvršten je 1997. Mi polazimo iz Naro Morua, jednog od tri najvažnija ishodišta za uspon. Osim po dobroj organizaciji planinarskih uspona, mještani sela poznati su i po jedinstvenom naivnom slikarstvu, nažalost najčešće u formi zidnog slikarstva, tako da se njihove slike ne mogu ponijeti kući za uspomenu. Ulaz u nacionalni park je besprijekorno uređen, kao i u svim drugim nacionalnim parkovima Afrike koje sam posjetio. Tu obavljamo kratke administrativne formalnosti, uz neizostavnu igru sa zelenim novčanicama. Za četverodnevni boravak u nacionalnom parku plaća se 220 američkih dolara a za svaki dodatni dan još 40 zelembaća. Ljubazno osoblje nam je zaželjelo »Safari njema« - sretan put.

Filip, Erastus, Wilson i Anderson su naši nosači i oni će nam biti dovoljni za ono što planiramo učiniti u planini. U prostoru nacionalnog parka postoji devet planinarskih smjerova koji se mogu kombinirati prema želji i potrebi, a zanimljivo je napomenuti da za kretanje po nacionalnom parku trima glavnim rutama, nije obavezno imati vodiča. Ako se ukaže potreba za vodičem, može ga se unajmiti u nekoj od planinarskih kuća na putu, uz specijalnu cijenu i dodatke koji se podrazumijevaju. Svaki nosač može nositi 18 kilograma našega, plus neograničeno zajedničkog i vlastitoga tereta. Svi vodiči i nosači imaju članske karte i licence, i nalaze se na spisku službenika na ulazu u park. Anderson je šef ekipe, teško mu je odrediti godine, dobro govori engleski, ima brčiće od par dlačica »na afrički način«, i stalno je nasmijan.

Nedaleko od ulaza u park, je Warden's Cottage, kuća u kojoj može prenočiti 6 osoba. Od prije nekoliko godina ovdje je i obavještajna točka gorskih spašavatelja, koji imaju na raspolaganju i mali sportski zrakoplov.

Dok se vodiči međusobno dogovaraju, ponovno prepakiravaju teret i tipično afrički, nezainteresirano razvlače vrijeme, mi krećemo u nove planinarske podvige. Do našega poslijepodnevno cilja, planinarskog skloništa i meteorološke stanice, vodi solidna staza koja se manje od dva sata postupno uspinje kroz šumu i djelomice cestom, do našega prenoćišta - malih, besprijekorno urednih, i nadasve simpatičnih drvenih kućica. One se zovu Bobelia, Seneco i Hagenia - jednako kao i endemične biljke iz ovih krajeva. Planinarski objekt se nalazi na 3048 metara i omogućuje smještaj tridesetak planinara. Dogodi li se da pristigne veći broj ljudi, iznose se šatori i madraci - nitko ne može ostati bez krova nad glavom. Svaka kuća ima svoj poljski zahod i poljsku kuhinju s tekućom vodom, a na čistini u blizini kuća je veliki paviljon namijenjen za piknike. Nažalost, krov mu je u dosta lošem stanju i zahtijeva brzu obnovu.

Stotine, doslovno stotine repatih majmuna je na livadi i oko kućica u gustom bambusovoj šumi. Kada nanjuše hranu smatraju se pozvanima na bal. Protiv ovih, od biologa zvanih, sakatih, psolikih, repatih ili vitkostasih majmuna, koji su endemska vrsta Mount Kenye, ali koji istovremeno nemaju granice u agresivnosti i ne poznaju privatno

vlasništvo umornih svjetskih globtrotera, vrijede nažalost samo mjere odgoja zvane: »skijaški štap je izašao iz raja«.

U Africi na ekvatoru sunce izlazi i zalazi svakoga dana u isto vrijeme u šest ujutro ili navečer, neovisno o tome je li kolovoz ili prosinac, a sumraka nema. Svjetlost smjenjuje iznenadni mrak, a ovoga ujutro iznenada, bez pardona i okolišanja, izgura novo jutarnje svjetlo. Sjedeći pred skloništem, još dugo u noć uživamo u noćnom miru ekvatorijalne tropske šume, koji remeti samo mistično glasanje nama nevidljivih i nepoznatih stvorenja.

Mount Kenya - mitska planina kenijских naroda

Uz planinarske kuće je meteorološka stanica, čiji djelatnik mi u kraćem razgovoru objašnjava gospodarsku situaciju u Keniji. Prosječan radnik, a ima ih veoma malo stalno zaposlenih, za svoj jednomjesečni rad dobije 70 američkih dolara. Govori nam da je država Kenija nazvana po svojoj najvišoj planini, čije ime potječe iz Kikuyu jezika. »Kere nyaga kinyaa« znači kod domaćeg življa, nešto kao »svjetleće brdo«. Susjedni Masai, vulkansku planinu samo 15 kilometara udaljenu od ekvatora, na kojoj se vječni snijeg miješa s crnom vulkanskom stijenom, nazivaju »crno-bijela nojeva pera«. Svima koji žive ispod planine, i onima koji je za lijepoga vremena vide iz daljine, planina je sveto mjesto. Vjeruju da na planini živi njihov bog Ngai. Legenda kaže da je Ngai nakon stvaranja svijeta potražio odmor na vrhu brda, između gustih oblaka i magle a da mu ne bude dosadno sa sobom poveo i čovjeka imenom Kikuyu. Za nagradu što mu je činio društvo bog obeća Kikuyu prekrasnu zemlju koja se prostirala ispod planine posvuda naokolo. Na kraju druženja pokaza mu i drvo smokve kraj kojega nađe Kikuyu kasnije svoju buduću ženu, s kojom je imao 9 kćeri, koje su bile pramajke devet Kikuyu plemena.

Snijeg na vrhu planine Kikuyu su smatrali natprirodnom djelom, jednako kao što su i Europljani neumjesnim i ludim ocijenili prvi izvještaj njemačkog misionara Johanna Ludwiga Krapfa, u kojemu opisuje snijeg koji je vidio u neposrednoj blizini ekvatora. Tridesetak godina kasnije, 1883. godine, škotski geograf Josef Thomson, potvrdio je da na Mount Kenyi ima snijega, a već 1899. je

šest Europljana, bez planinarskog znanja i iskustva, potpomognuto s 200 nosača, uz nebrojene probleme i opasnosti, krenulo na put prema vrhu planine. Njihov put od Nairobi do stijena ispod vrha, trajao je trideset dana, i bio popraćen brojnim napadima razjarenih nosoroga i neprijateljskih domaćih plemena. Tijekom pristupa do planine ekspedicija je izgubila trojicu članova. Vođa ekspedicije bio je sir Halford Mackinder, kojemu je uspjelo da nakon brojnih pokušaja, osvoji tehnički zahtjevan i težak najviši vrh, do kojega vodi kompliciran uspon po stijeni, snijegu i ledu.

Mackinder dao je trima najvišim vrhovima Mount Kenye, za vrijeme velikog imperijalizma i kolonijalizma neuobičajena, antirasistička afrička imena. U to vrijeme je u istočnoj Africi, bio najpoznatiji Masai vrač i liječnik Mbatiang, a njegova braća i pomagači, Neilieng i Olonana. Današnja imena vrhova su Batian, Nelion i Lenana.

Put kroz uzbudljive vegetacijske zone

Noć je bila pretopla. Rano smo se probudili. U pola osam smo već na putu. Kada smo kretali, naši su se nosači polako budili. Zanimljivo je da ujutro prilikom doručka nije bilo niti jednog jedinog majmuna. Svaka sličnost s ljudima, koji navečer piju, jedu, slave do kasno u noć, a onda ujutro spavaju do podneva, sasvim je slučajna.

Od meteorološke stanice do planinarskog skloništa na 4200 metara udaljenost je 11 kilometara. Polako se krećemo dobrim putom kroz gustu prašumu u kojoj ništa nije markirano i obilježeno. Vrijeme je idealno: sunčano, toplo, ali ne prevruće, a lagane magle se vuku posvuda doprinoseći ugodnoj svježini.

Najpovoljnije doba za uspon na Mount Kenyu s južne strane je u siječnju i veljači, a za uspon sa sjeverne strane u kolovozu. Oblaci i magla su svakodnevica između 11 i 17 sati. Visoka vlažnost zraka i tropske vrućine, na nižim dijelovima planine, te hladnoća koja ide do -20° C i snažan vjetar, glavna su klimatska obilježja tijekom cijele godine. Teškoću pri usponu, osim razrjeđenog zraka, čini i više od 250 kišnih dana godišnje. Klimatski uvjeti na Mount Kenya mogu se najjednostavnije sažeti u jednu rečenicu: ljeto svakoga dana - zima svake noći.

Šumu smjenjuje pojas gustog bambusa koji je prvim pristupnicima na planinu predstavljao

Naro Moru River Lodge

najviše teškoća. Nakon sat hoda izlazi se na teren gdje je raslinje sve siromašnije. Put vodi preko tresetišta s vrijesom, a sve uokolo ukrašeno je rijetkim gigantskim lobelijama. Ovaj dio puta je djelomično markiran bijelo-crvenim drvenim stupovima, a sve radi toga što je put često, za vrijeme kišnog perioda, pod vodom i slabo prepoznatljiv. Odmaramo se u sjeni ogromnog kamenog bloka. Oдавде po prvi puta vidimo dolinu Teleki i spektakularne vrhove ispod kojih se ljeskaju vječni ledenjaci i snjegovi.

U planini je zahvaljujući tropskoj, vlažnoj, i istovremeno ledenoj, visoko planinskoj klimi, nastala širom svijeta jedinstvena vegetacija. Brojne biljne vrste se ovdje osjećaju kao u raju, i narastu veće nego bilo gdje na Zemlji. Brojne lobelije, od kojih neke dostižu visinu i do tri metra, srodne su našim zvončikama, a *Lobelia teleki* i *Lobelia keniensis* su endemične biljke na Mount Kenyi. Česte su i proteje, biljke s ogromnim, do 15 centimetara velikim crvenim, ljubičastim ili ružičastim cvjetovima. Ovdje na padinama Mount Kenya, na nadmorskoj visini od 4000 metara, dosežu i

narastu i nekoliko metara uvis. Tropsko-alpsku kulisu dopunjuju ogromne bizarne čuvarkuće, a za onisku, jedinstvenu i prelijepu *Senecio keniodendron*, ni uz najbolju volju nisam pronašao odgovarajuće hrvatsko ime. Vegetacija naglo prestaje na visini od 4500 metara, ali se može sporadično sresti i nešto ispod 5000 metara. Treba napomenuti da na širem prostoru planine postoji čak 13 endemskih biljnih vrsta.

Put se lagano uspinje i nekoliko stotina metara prije kampa Mac Kinders prelazi potok Naro Moru. Lijeno se vučemo kroz dolinu Teleki, pokušavajući si predstaviti kako je to izgledalo kada je mađarski grof Samuel Teleki von Szek davne 1887. dospio do ovoga mjesta. Mc Kinder, po kojemu i naše večerašnje prenočište nosi ime, bio je engleski političar, geograf i alpinist, zaslužan između ostaloga i za uvođenje geografije kao znanstvenog predmeta na engleske fakultete.

Planinarska kuća se nalazi na 4200 metara i ima tri sobe s mogućnošću smještaja za 66 osoba. Noći su ovdje hladne i unutar kuće, pa je dobro imati vreću za spavanje. Od kuće se pruža prekra-

san vidik na Batian i Nelion, ali ne i na naš cilj, Point Lenana. Za vedroga i lijepoga vremena se može vidjeti i Austrian Hut. U ovome objektu, kao i ostalima na prostoru NP Mount Kenya, nije moguće kupiti hranu ili tople napitke, ali se sve može dogovoriti s vodičima ili nosačima. Za razliku od ostalih koji su uplatili puni pansion, mi smo se u još u Naro Moro odlučili samo za nekoliko žlica toplog »ugali«, kenijske tradicionalne kukuruzne kaše slične našoj palenti. Vođa nosača Anderson dobro poznaje psihologiju bijelaca, i pravi nam neplanirano, i mimo dogovora, napitak kakav do tada nikada nismo pili, toplu mješavinu crne kave i čaja. Nije loše, a ako je vjerovati Andersonu, napitak daje novu snagu za uspon na vrh. Jedno je sigurno da su Anderson i društvo, na ovaj šarmantan način dobili nekoliko dodatnih poena, koji će biti presudni kod davanja napojnice.

Poslijepodne koristimo za višesatne aklimatizacijske izlete do visine od 4600 metara, između ostaloga i do American Campa, koji služi kao baza penjačima za uspone u zapadnoj stijeni Batiana i Neliona, a oдавде je moguć i kružni obilazak svih vrhova viših od 4700 metara. Put je zahtjevan i naporan i traje 8 do 10 sati.

Osjećamo se odlično i unatoč činjenici da smo prešli 4500 metara nemamo nikakvih zdravstvenih teškoća, niti patimo od posljedica visinske bolesti. Idealniju i bezbolniju aklimatizaciju još nikada u više od četrdeset godina planinarenja po visokim brdima nisam doživio. Već sada je jasno da će uspon na vrh Kilimandžara, koji slijedi biti ugodan visokogorski podvig.

Nadomak pet tisuća metara

Za uspon na Point Lenana, treći po visini vrh u masivu i najviši koji se može osvojiti bez alpinističke vještine, potrebno je ustati rano ujutro, najbolje oko 3 sata. Uspón teče u skoro cijeloj svojoj dužini po mraku, dok vjetar najčešće u ovo vrijeme puše velikom silinom. Gornjim dijelom doline Teleki penje se dobro uhodan put prvih pola sata, a nakon prelaska potoka počinje strm i loš uspon kroz sipinu. Od svih pristupa na Point Lenana, ovaj put je najstrmiji i najteži.

Za dva sata hoda stiže se do Austrian Hut, planinarske kuće koja se nalazi na visini od 4790 metara. Ovaj objekt ima tri prostorije i pruža smještaj za 30 osoba. Od Austrijske kuće do vrha ima

nešto više od pola sata hoda, a 200 metara iznad objekta, počinje snijeg i led pa je uputno koristiti cepin ili barem skijaške štapove. Posljednji dio uspona do vrha ide samo po suhoj stijeni.

Petnaest metara nedostaje do 5000 metara, a kao naknada za »izgubljeni« pettisućnjak služi prekrasan vidik na vrh Nelion i duboko u dolinu kojom smo stigli od Naro Moruu. Zanimljivo je da se s ovoga mjesta treba još 4 do 5 sati penjati i spuštati kroz suhu stijenu (ocjena IV) do Neliona i dvostruko više na najviši vrh Batian.

Nešto niže od vrha Lenana skijaju se kenijski skijaši. Još od 1963. na ovome mjestu organizira Planinarski savez Kenije za Božićne praznike ekvatorsku slalomsku utrku.

Austrijska kuća je najpovoljnije ishodište za većinu alpinističkih uspona, a na raspolaganju alpinista ima više od 30 penjačkih smjerova, čija težina nije niža od IV-.

Zlatno doba alpinizma na Mount Kenyi bilo je sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Najstrmiji i najduži afrički uspon u ledu i snijegu je uspon glasovitim Diamond kuloarom. Ovaj alpinistički smjer dugačak je 14 dužina užeta i ima ocjenu VI+, a uspon traje 10 do 15 sati. Godine 1979. je HAEK boravila na Mount Kenyi i pod dirigentskom palicom B. Šeparovića između ostalih ispenjala i ovaj smjer, koji nažalost danas više ne postoji, jer je došlo do odlamanja i otapanja snijega i leda.

Anderson već dva dana ne skida ledenjačke naočale koje sam mu darovao. Smiješak mu je još veseliji i otvoreniji. Dobro obavljen posao je iza svih nas. Zaslužili smo jedan Tusker. Hladno pivo teče kroz grlo. Da sam barem naočale zadržao, mogao bih prikriti suze u očima i ne pokazati da mi je žao što napuštam ovu fascinirajuću planinu. Još jedan Tusker molim!

Oduševljeni drugom po visini planinom na Crnom kontinentu, dobro pripremljeni, odlazimo do susjednog Kilimandžara, i već se sada veselimo da ćemo za nekoliko dana ponovno u Keniju. Poslije desetak dana provedenih po afričkim planinama, odlučujemo mir potražiti u Mombasi, gradu sa sačuvanim kolonijalnim ugođajem pa onda na pješčanim plažama Malinde u sjeni palmi. Za kraj ostavljamo kao poslasticu, posjet najsjevernijem kenijskom otoku Lamu, na kojemu nema što nema, osim što nema turističke gužve.

Njegovo visočanstvo **Prenj**

Matej Perkov, Zagreb

Tjednima smo nestrpljivo čekali produljeni vikend krajem lipnja i dugo planirano putovanje u austrijske Alpe, no stjecaj okolnosti htio je da put bude otkazan. Pa nećemo valjda cijeli vikend biti u Zagrebu? Luka je predložio Prenj, a ja sam rado prihvatio jer me je ta hercegovačka planina privlačila već neko vrijeme. Nagovorili smo i Franju te smo kao trojka krenuli noćnom autobusnom linijom sa zagrebačkog autobusnog kolodvora – to nam je išlo na ruku jer Zagreb s Mostarom povezuju čak tri dnevne linije, a karta je jeftinija nego za putovanje do Splita.

Ujutro oko sedam izašli smo iz busa na ulice uzavrelog Mostara. Ljetno je sunce dobroano pržilo, a mi smo čekali svoga domaćina Elvira. »Des'ba!« reče nam izlazeći iz auta, te nam srdačno pruži ruku. Dan smo počeli na najljepši mogući način – pivom i čevapima, a zatim smo nakratko obišli gradsko središte. Elvir nas je uputio na lokalni autobus kojim ćemo stići do Rujišta te se vratio na posao.

Nakon dvadesetak minuta vožnje iskricali smo se na početku desetak kilometara duge dionice puta koju je trebalo prehodati – i to uzbrdo. Krenuli smo junački, a već nakon pola sata usporili smo lipsajući na suncu koje je pržilo zagrijavajući zrak na više od 40 stupnjeva. »Vi ste tu, kao, na odmoru?« upitaju nas iz obližnjeg dvorišta kroz smijeh. Uz dodatak »A bome vam je neki odmor!« domaćini nam velikodušno ponudiše prijevoz autom do planinarske kuće na Rujištima. Prihvaćamo ponudu i višak vremena provodimo hladeći se osvježavajućim pićima. Dok smo sjedili pod stablom ispred planinarske kuće, legendarni Anes iz PSD-a »Prenj« opisao nam je kako su u posljednje tri godine obnovili tu planinarsku kuću i dom na Bijelim vodama, trasirali i markirali brojne staze, a uskoro očekuju dovršetak Visokogorske hercegovačke transverzale.

U popodnevним satima krećemo na dvoipol-satni uspon do prekrasnoga planinarskog doma na Bijelim vodama. Večernja rakijica, juhica i spavanje!

Sutradan je osvanulo sunce, no ne tako jako kao jučer. Nastavljamo put podno gorde Sivadije prema Zelenoj glavi i Otišu, najvišim vrhovima Prenja. Usput susrećemo mostarsku mladež iz planinarske škole. Osim toga, na putu često zastajkujemo radi fotografiranja prekrasne prirode i vrhunaca koji nas okružuju.

Zelena glava (2154 m) bila je obavijena maglom, sve dok nismo došli na vrh na kojem su nas netom skuhanom kavom ponudili planinari iz Konjica. Vjetar je razmaknuo oblake poput zavjese i podario nam izvanredan vidik na sve strane. Sjedili smo na vrhu i upijali ljepotu oko

MATEJ PERKOV

Na putu prema Zelenoj glavi i Otišu

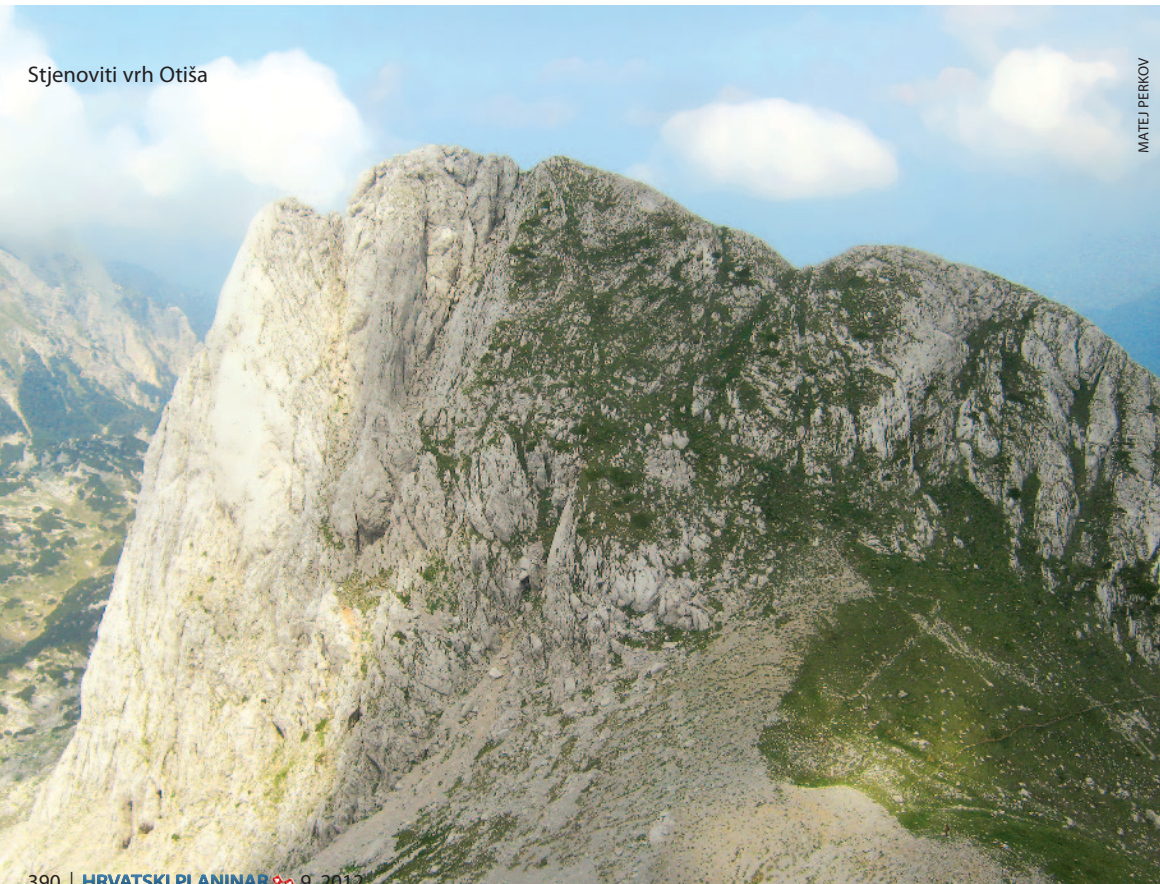
MATEJ PERKOV

Zelena glava, najviši vrh Prenja

sebe, ugođaj je bio potpuno alpski. Nakon nekog vremena napuštamo gužvu na vrhu i upućujemo se na Otiš, malo niži susjedni vrh (2097 m). To je također prekrasno mjesto s predivnim vidikom na sve strane, a više nije bilo oblaka koji bi nam smetali pri uživanju u panorami.

Nakon fotografiranja i uživanja vrijeme je da se pođe dalje – uslijedilo je spuštanje prema Vrutku i planinarskom skloništu gdje nas je čekalo noćenje. Lijepo, novoizgrađeno sklonište bilo je, na žalost, zaključano, a ključ se podiže u Konjicu. Pa ipak, nije nas brinulo spavanje, jer se pored skloništa nalazi baraka u kojoj ćemo prenoćiti. Veće je pitanje bila voda koju nismo imali gdje natočiti, pa smo u obližnjim sniježnicama trpali snijeg u boce i pustili da se otopi, a

Prenj se smatra jednom od najljepših planina u Bosni i Hercegovini. Okružuju ga jezera, što prirodna, što umjetna) - Boračko, Jablaničko, Grabovičko, Salakovac, kao i rijeke Neretva, Ljuta, Neretvica, Bijela i Drežanka. Najviši vrh mu je Zelena glava (2155 m)

Stjenoviti vrh Otiša

MATEJ PERKOV

zatim smo pitkost te tekućine rješavali ubacivanjem šumećih tableta. To je uspjelo pa smo mirno otišli na počinak.

Kada smo se probudili, prvo što smo ugledali bila je panorama prenjjskih vrhova okupanih jutarnjim suncem. Bilo je prekrasno buditi se uz taj prizor – sanjamo li, ili smo budni? Nakon brzog doručka pakiramo se i krećemo prema Lupoglavu (2102 m), jednom od najmarkantnijih prenjjskih vrhova. Do njega trebalo nam je malo više od četiri sata hoda, a usput smo u sniježnicama rastapali snijeg za piće. Dan je bio djelomice oblačan pa nije bilo prevruće, a ni sam uspon na vrh nije tehnički zahtjevan. Vidik s vrha je božanstven, vide se gotovo svi prenjjski vrhovi uključujući i okolne planine. Zanimljivo je, međutim, da nismo mogli vidjeti nijedno naseljeno mjesto.

S Lupoglava se spuštamo u klanac koji se sastoji od nekoliko povezanih dolina, a svaka od njih izgleda posebno. Često smo se osvrtni pogledavajući predivni Lupoglav, no ispred nas je bio 1915 metara visok Has. Trebalo smo doći na vrh Hasa, a zatim se spustiti na Glogovo gdje smo planirali spavati u planinarskom skloništu. Prije toga smo svratili do planinarske kuće Lučine, no od nje je ostao samo kamin i hrpa nagorjelog drveta – kućica je nedavno zapaljena.

Na samom vrhu Hasa zatvorili su nas tamni kišni oblaci. Počelo je nevrijeme koje nismo mogli izbjeći, no pred nama je bilo još dva sata spuštanja. Obavili smo to za sat i pol, ali je to bila jako teška dionica puta jer smo se probijali kroz klekovinu i šumsku makiju. Staza je, srećom, dobro markirana, no divljina raslinja ovdje itekako dolazi do izražaja. Iako je na prvi pogled planinarsko sklonište Glogovo izgledalo pomalo derutno, oduševili smo se ugledavši u potkrovlju stolić, klupice, peć i tri kreveta – taman za nas trojicu! Zapalili smo vatru u peći i skuhalo večeru te se dogovarali kamo se sutra spustiti. Odlučili smo pratiti makadamsku cestu koja vodi u dolinu, a sasvim je svejedno gdje ćemo »ispasti«.

Posljednjeg smo dana svojega puta ustali neobično čili i veseli, obradovani prekrasnom jutarnjom panoramom. Spakirali smo stvari, a ruksaci su bili lakši jer smo pojeli svu hranu, ali nismo imali ni kapi vode. Oko tri i pol sata hodali

MATEJ PERKOV

Prema Lupoglavu

smo predivnim krajolikom izloženi suncu. Vode će biti kod prvih kuća, samo treba do njih doći! Prekrasne livade nekada su bile dom mnogim pastirima, a sada je ovdje samo nekoliko konja koji lutaju bez nadzora. Često smo vadili fotoaparate i fotografirali, da bismo napokon naišli i na zaselak Bijelu s ljubaznim kućedomaćinima, koji su nam iz bunara izvadili hladne vode. Ponudili su nas sirom, no ljubazno smo se zahvalili i požurili prema cesti za Mostar, do koje nam je trebalo nešto manje od sat hoda. Stigli smo do mosta gdje se rijeka Bijela ulijeva u Neretvu, koju smo već nekoliko sati gledali s prenjjskih padina.

Sa zadovoljstvom smo se oslobodili ruksaka i odjeće te uskočili u osvježavajuću vodu tirkizne boje. Uživali smo, bila je to prava blagodan za izmučeno tijelo i bolne noge. Nakon kupanja na cesti smo stopirali džip mostarskog GSS-a koji nas je prebacio do grada, u kojem smo nastavili druženje sa svojim domaćinima Elvirom i Irfanom iz GSS-a. Čevapi i hladno pivo zaista su gastronomska delicija koja odgovara nepcima i duši u bilo koje doba dana, a šetnja Kamenim mostom i živopisnim uličicama istočnog Mostara bila je završna točka ovoga predivnog izleta. »Ima da dođete obavezno na zimski uspon na Lupoglav!« rekao nam je Elvir, a poziv ćemo svakako razmotriti. Ostalo je na Prenju još mnogo vrhova i lokacija koje itekako vrijedi posjetiti – sigurno ćemo se vratiti ovoj čarobnoj planini koja nas je četiri dana oduševljavala beskrajnom ljepotom i alpskim ugođajem.

Vražji prolaz – fragmenti dana

Mirta Mataija, Delnice

»Ne bojte se!« rekla je Iris Tićac toga kasnog popodneva kada se na predavanju iz filozofije neonska lampa odjednom počela dimiti. »Ne bojte se! Već sâm strah pokazuje da ste žrtve!« Iako sam tada bila na trećoj godini studija matematike, pravo značenje njezinih riječi otkrivala sam godinama poslije pokušavajući promijeniti svoju poziciju žrtve u slobodu.

Mjerilo

Pročitala sam u vodiču – zapravo nisam pročitala u vodiču, nego na internetu – da je Vražji prolaz učinjen prohodnim za izletnike 1934. godine. Još jedna važna godina bila je 1962., kada je čitavo to područje proglašeno – prepisat ću s web stranice jer ja to ne znam tako lijepo izreći – posebnim geomorfološkim rezervatom. Ne znam točno što to znači, ali sigurno je neizrecivo važno. (Kao da priroda mari za naša proglašenja!) Čak je i nakon toga trebalo proći još prilično godina do mog rođenja. Tatjana je nedugo zatim kao srednjoškolka prošla tim čudnim i zastrašujućim prolazom vjerojatno s mislima na prvi album Beatlesa koji su u to doba krenuli osvojiti svijet.

Bez obzira na sve godine, Vražji prolaz oduvijek je bio tu, jednako kao i Amerika, i kao Orionov pojas i zvijezda Sjevernjača koja je mnogim istraživačima pokazivala put. Čovjekova prolaznost i vječnost svemira jednostavno ne dopuštaju jednako shvaćanje vremena, ali ako je svijest odgovorna za stvaranje svega što postoji, kao što pomalo zamagljeno piše u svetim knjigama, a to također tvrde i nove teorije svemira, onda i mi ljudi postojimo oduvijek – barem kao mogućnost. Zato neću više pisati o godinama.

Iz nekog, meni nepoznatog razloga objekt deklariran kao izletnički dom »Zeleni vir« bio je zatvoren, isto kao i kućica u kojoj je predviđeno kupovanje ulaznica i suvenir. Nisam željela suvenir, ne volim suvenire. To su zamrznute slike stvarnosti koja bi trebala biti živa. Hoću reći da ne postoji ništa bitno osim trenutka obasjanog sviješću. Ne, htjela sam uzeti nekakav vodič kroz ove prirodne fenomene. Loše pamtim podatke pa sam

se morala napretnuti da se prisjetim barem nečega što sam o Vražjem prolazu čitala na internetu prije nekoliko dana. Znam da sam jako željela upamtiti njegovu duljinu. Čak sam je nekoliko puta ponovila naglas, ali zapamtila je nisam. Nema veze, pomislila sam. Kakvim se to metrom mjeri divota ovoga kanjona? Zar metrom definiranim kao duljinom puta koji u vakuumu prijeđe svjetlost za vrijeme od 1/299 792 458 sekunde? Ne mogu niti zamisliti koliko je to 1/299 792 458 sekunde. Ne, tim metrom ne želim mjeriti nešto najljepše što je stvoritelj bez imalo napora utisnuo u ovaj krajolik. Cijelim putem oduzimao mi je dah svojom divljom i neukrotivom ljepotom, svojom jednostavnom i neopterećenom silinom, svojim postojanjem koje smisao nalazi upravo u tome – postojanju i ne treba druge potvrde svoje vrijednosti. Zato je za mene Vražji prolaz golem, bez obzira na onaj nezamisliv djelić sekunde i još nekoliko takvih djelića sekunde. (Ma tko se toga uopće dosjetio!?) Osim toga, mjerenje prirodnih oblika – koji su po svojoj naravi fraktalni – stvar je dogovora i odabira mjerila. Mjerilo koje sam ja odabrala jest osjećaj slobode i spoznaja vlastite vrijednosti koji je ostao dugo, dugo nakon povratka kući.

Stijena

Kanjon Vražji prolaz utisnut je duboko u okomitu stijenu. Nekoliko stabala prkosi gravitaciji i ostalim zakonima prirode. Ravno u zrak uz glatku površinu stijene. Koga briga za korijenje kad visine zovu – gore, gore, prema nebu!

Mi ljudi zatrovani smo informacijama koje nam se nameću kao ultimativna istina. Danas je sve stvar reklame. Ideje, mišljenja, stavovi, znanstvene teorije, moda... sve je stvar reklame. Neprekidno smo pod njihovim utjecajem. Na radiju, televiziji (usput rečeno, tko je još primijetio kako se na TV-u pojača ton kada krenu reklame?), vrebaju me uza cestu, sa zidova zgrada. Napadaju me »popularnim« pjesmama raznih bezimernih i bezličnih manekena koji vladaju svjetskim i domaćim glazbenim ljestvicama. Zaskoče me iz filmova proizvedenih u

Hollywoodu – tvornici snova. Ma kakvi snovi, to je jednostavno tvornica s preplaćenim radnicima. Snimaju li se igdje drugdje još ikakvi filmovi? Ah, da to su oni koje na nacionalnoj televiziji prikazuju poslije jedan sat u noći, kad sav pošten svijet spava. Jednostavno, meni je to previše. Zato stijena može biti blaženo sretna. Glatka, gola i okomita. Bez reklama.

»Pazi!« uzviknuo je Goran. Lomljenje grana i pad kamena prema dnu kanjona. Pogledala sam uvis prema izvoru te buke. »Divokoze!« rekao je netko u mojoj blizini. Gledala sam i gledala, naprezala oči. Ili su premalene da ih ja vidim, ili su prebrze. Uglavnom, kamenje koje se odlomilo sa stijene i udarci kopita o kamen meni predstavljaju dovoljan dokaz njihove prisutnosti. Zar se tako ne traže crne rupe? Budući da ih nije moguće izravno vidjeti – zato i jesu crne rupe – mjeri se njihov pretpostavljeni učinak na okolni svemir. To je posredan dokaz. Jednako tako, prihvaćam prisutnost divokoza na ovoj veličanstvenoj okomitoj stijeni prošaranoj stablima koja su poput galeba Jonathana Livingstona smogla snage i vinula se prema nebu. Osjećam divljenje prema tim jednostavnim dlakavim stvorenjima kojima je ta stijena dom. Sretne su divokoze.

Zamišljam kako bi izgledala stijena da je se netko dosjetio iskoristiti za svoju opaku reklamu. Možda jedan kredit koji podsjeća na šarene gumene bombone, uz koji možemo ostvariti svoje snove. Sve dok iz banke ne počnu stizati nimalo šareni dopisi o promjeni kamatne stope, povećanju anuiteta, primjeni valutne klauzule. Ili možda juhica koju s neizmjernom ljubavi prema nama pakiraju strojevi u tvornicama tko zna gdje, a bez koje je obiteljska sreća jednostavno nezamisliva. Ili jedan od apsolutnih favorita – odjeća koja iz stroja za pranje izlazi ne samo blještavo bijela, već i suha i ispeglana i sve samo zato što je oprana tim i tim inteligentnim praškom koji se, poput superjunaka u jednako zaglupljujućim filmovima, tijekom pranja bori s opakim i tvrdokornim mrljama i, naravno, pobjeđuje. Kakva glupost!

Uh, koliko ljepote i nevinosti u ovoj nepristupačnoj divljini. Ispod nogu pjenila se voda.

»Pogledaj, gore!« Izvadila sam svoj mali, tek nedavno kupljen dalekozor iz džepa. (Zaista ne znam kako sam prije živjela bez njega!) Pokušala sam naciljati mjesto na stijeni koje mi je poka-

GORAN ZABORAC

zao Goran. (Goran kuha najbolju kavu!) Još sam malo tražila i tada sam našla: nehajno kao da stoji nasred ravnice, sa sve četiri tanke noge smještene na izbočini koja meni ne bi dostajala niti da postavim jednu, ponosna i plemenita divokoza promatrala je kanjon, vodu, nas. I kad joj je to dosadilo odmahнула je glavom, zazviždala, lupila kopitom po onoj maloj izbočini i elegantnim i koordiniranim pokretom, pokretom koji prelazi ljudske sposobnosti kopiranja, odskočila nekamo. Više je nisam vidjela. Ali bilo je dovoljno. Divokoza je viđena i postoji. O crnim ćemo rupama još razgovarati.

Mužek

Spilja k'o spilja: vlažna i mračna. Ulazna dvorana bez ukrasa. Nisam geolog pa ne znam zašto. Ili su se odlomili sami od sebe, ili su ih odlomili ljudi u neka prijašnja vremena kada su svijest i doživljaj prirode bile drugačiji, ili ih nikad nije ni bilo. Bila

sam u nekoliko spilja, uređenih i neuređenih. Imaju posebnu vibraciju koja može biti ugodna kada se čovjek uspije naviknuti na nju.

»Tu je prolaz,« rekao je Duško. Pokazao mi je neku pukotinu u dnu dvorane. Mogao je biti prolaz, ali mogla je biti i samo pukotina. Pokušala sam se provući, ali bilo je previše mračno, a ja nisam imala nikakvo svjetlo uza se. Čak sam i mobitel ostavila u automobilu. Dobro, danas ne idem dalje. Sjela sam na jedan kamen. Bio je vlažan, ali to mi nije smetalo. Čekala sam da mi se oči naviknu na tamu. Naravno, nisam se odmah sjetila da se oči ne mogu naviknuti na potpunu tamu. Treba im barem malo svjetla, a iz dubine spilje svjetlo ne dolazi. U jednom trenutku tišina je postala neizreciva. Mozak ne voli tišinu, pa hvata zvukove koji lebde ispod granice čujnosti. Zatvorila sam oči.

Jedna se visoka, snažna prilika gotovo nečujno došuljala iz utrobe spilje. Stavila mi je ruku na rame i iznenadila me pitanjem:

»Čega se bojiš?«

»Ne bojim se ničega!« odgovorila sam kad sam se uspjela snaći. »Sam strah pokazuje da sam žrtva.«

Hm, tom svjetlećem divu kao da nije bilo pravo. »Bojiš li se visine?«

Vidjela sam da se ove nepristojne i nametljive spodobе neću baš lako riješiti pa sam prihvatila razgovor iako bi mi više godila tišina. »Zezaš me? Tko se još boji visine?« »Bolesti? Mogao bih te zaštititi od bolesti.«

»Ne vidim kako bi ti to mogao. Bolest nastaje u mojoj glavi. Prema tome, jedino se sama mogu zaštititi od nje.« »Bojiš li se gubitka?« »Nisam znala da išta zaista posjedujem!«

»Samoće? Mogao bih ti pomoći da nađeš srodnu dušu i zauvijek živiš sretno.«

»Hvala, ne treba. Samoća nestaje čim shvatiš da smo na nekoj finoj razini svi međusobno povezani.«

Zastao je na trenutak. Ponadala sam se da je to kraj njegovih pitanja kojima nisam vidjela svrhu, no, pitanja je bilo još – lista ljudskih strahova prilično je dugačka.

»Bojiš li se zmija, medvjeda, divljih zvijeri?«

»Ha,« gotovo mi je izmamio smiješak. »Bila sam na kraju zemlje. Bila sam na kraju voda. Bila sam na kraju neba. Bila sam na kraju planina. Nisam pronašla ništa što mi nije prijatelj. «

Kao da sam ga iznervirala svojim odgovorima. Promumljao je nešto što ne bih ponavljala, a od

toga je čitava spilja zadrhtala. Odlučio mi je zadati posljednji udarac.

»Zar se ti ne bojiš smrti? Svi se boje smrti.«

»Ne mogu se bojati smrti jer ja sam život. Ja sam negacija smrti.«

Ponovno se zamislio i spustio na prsa svoju veliku glavu.

»A tko si ti?« pitala sam ga.

»Ja sam Mužek, zaštitnik obitelji. Ali što ti znaš o tome?«

Još dok je pomalo razočarano izgovarao posljednju rečenicu, okrenuo se i nečujno kao što se pojavio, nestao u mraku spilje. Možda sam ispala nepristojna. Kad malo razmislim, trebala sam mu reći da se ipak nečega bojim. Bojim se bankara i političara.

Živa voda

Živa voda. Živa voda. Skakutala je preko kamenja, vrtložila se na rubovima, pjenila u usjecima. Živa voda, ne kao ona zatvorena u plastičnoj boci koju sam jutros kupila u supermarketu. Ta moja zarobljena voda bila je tužna i klinički mrtva. Popila sam gutljaj, ali nije bila u stanju ugasiti žeđ. Kao da je i sama bila žedna. Moja je voda bakteriološki ispravna, čista je i sigurna za piće. Tako su mi objasnili. Ali u njoj gotovo da i nije više bilo života. Kao dijete kojemu je zabranjeno igranje u pijesku koje toliko voli, samo iz straha da ne zaprlja ili – ne daj bože – podere novu, svečanu odjeću. Ne posjedujem tajna znanja pa nisam u stanju ponoviti obred kojim je Tibetanski mistik očistio i životnom energijom napunio vodu u nekom zagađenom jezeru. Napravila sam najviše što sam mogla: pustila sam je iz boce, ulila u izvor. Bez obzira na zapreke, voda će pronaći svoj put.

Kao i mi ljudi kad se oslobodimo straha. Uostalom, zar nije nekada Vražji prolaz važio kao izletišta za hrabrije planinare. A možda je danas tako privlačan baš zbog svoje divlje i neukrotive naravi. U ova čudna vremena kada se uspjeh mjeri isključivo profitom, a ljudi su tek roba na tržištu rada. Vražji prolaz pruža malen, ali dovoljan pogled kroz pukotinu zida koji nazivamo stvarnošću – kako će se promijeniti naši ljudski životi i kakva nam je sloboda namijenjena samo kad se prestanemo bojati lažnih autoriteta.

Divokoze, stijene, stabla koja su usprkos svemu odlučila narasti.

A voda, voda pere sve...

Neponovljiva Premužićeva staza

Marica Planinšek, Zaprešić

Dobrom planinarskom prijatelju i zaljubljeniku u prirodu i planinu Ranku Lineku (1951. – 2011.), koji je svojim fotoaparatom bilježio svaki naš izlet, bila je neostvarena želja proći cijelu Premužićevu stazu, nezaobilaznu temu svih naših razgovora o planinarenju. Na žalost, teška bolest i smrt spriječili su ostvarenje njegovih planinarskih želja, no njegovu zamisao o prolasku Premužićevom stazom od Zavižana do Baških Oštarija ostvarilo je ovoga ljeta nas pet planinarki i sedam planinara iz HPD-a »Zaprešić«.

Bio je to neponovljiv doživljaj, za pamćenje!

Prvi dio obilaska poznate velebitske staze, od Zavižana do planinarskog doma na Alanu, bio je

planiran i izveden kao jednodnevni izlet HPD-a »Zaprešić«. Na pohod je krenuo pun autobus. Mnogi su se usput popeli na vrh Gromovače (1676 m), odakle se pruža divan pogled na more i otoke. Nakon stanke kod Rossijeva skloništa produžili smo do stijene Crikvene (1641 m), te su neki od nas i uz malo straha na toj stijeni isprobali svoje penjačke sposobnosti. Predivni vidici koji su se otvorili s vrha stijene bili su nagrada za uloženi trud.

U kasnim popodnevним satima svi smo se skupili kod planinarskog doma na Alanu. Susret je bio ispunjen razmjenom dojmova; neki su prohodali čitav planirani dio staze, drugi su se penjali na

vrhove i stijene, a neki autobusom došli do Alana i ondje uživali čekajući nas. Kada su se svi okupili, autobus je krenuo za Zaprešić, ali bez nas dvanaestero. Prenoćili smo na Alanu s namjerom da u sljedeća dva dana nastavimo put Premužićevom stazom prema Baškim Oštarijama.

Sutradan ujutro započelo je upravo onako kako bi svaki planinar poželio: sunčano s malo vjetrića da nas hladi. Nakon jutarnjih radnji slijedio je doručak, a tu oskudici nije bilo mjesta jer nam ruksaci nisu uzalud težili od 12 do 15 kg. Da se ne shvati krivo, u njima se osim hrane nalazila i količina vode dovoljna za čitav dan na terenu, odjeća za tri dana, zaštita od kiše, vreća za spavanje i druge sitnice.

Tako opremljeni krećemo na drugu dionicu Premužićeve staze, od Alana do Kugine kuće, gdje ćemo noćiti. Put i tu vodi kroz carstvo šume i kamena, ali uglavnom po primorskoj strani, gdje se kao na dlanu redaju otoci Rab i Pag, a u daljini Cres i Lošinj. Među nama se tu i tamo začuo uzdah: »Joj, da mi se sad dolje okupati...«. Pa ipak,

takve želje uzmiču pred ljepotama predjela kojima prolazimo.

Gotovo je nemoguće opisati sve vrste cvijeća koje stvara šarene tepihe po kojima hodamo. Pazimo da ih ne gazimo, a u tome nam pomaže vješto izvedena i već dobro ugažena Premužićeva staza. Ispočetka se sa svakim ulaženjem u šumu opraštamo s predivnim prizorima, ali ubrzo zapažamo da nam se oni uvijek ponovno vraćaju nakon izlaska iz šume. Pa ipak, nakon tri sata hoda staza zalazi sve više u unutrašnjost, a more se postupno sakrilo našim pogledima.

Ljepota prirode i dalje se nastavljala u neobičnim oblicima drveća i stijena, u planinskom cvijeću. Da bi bajka bila potpuna, tu je i medo! Da, rekla sam »bajka«. Medvjeda uistinu nismo vidjeli već smo samo nagađali da je svježe izvrnuto i izrovano kamenje znak njegove nedavne potrage za ručkom. Kako bilo da bilo, lagani drhtaj u predjelu želuca povremeno bi se pojavio nakon neobičnog šuškanja, šuštanja i njihovih grmlja, preskakanja grane. Mi planinari znamo da se medo povlači u svoj šumski zaklon pred zvukom ljudskih glasova, pa smo često i zapjevali. Pjesma je krenula pomalo zbog straha, a potom se neizbježno pretvorila u izraz radosti, dobre volje i osjećaja jedinstva dvanaest planinara združenih ljepotom Velebita.

Kad nas je negdje sredinom dana, naš vodič Igor iznenadio kuhanjem kave u planini na malom plinskom kuhalu, doživljaj je bio potpun! Na kraju drugog dana svoga planinarenja skrećemo sa staze da bismo se spustili do Kugine kuće. Kao i u planinarskoj kući Alan, i tu su s nama noćili planinari iz Murskog Središća. Bila je to bila prilika za nova planinarska druženja, razmjenu iskustava, dogovaranje budućih susreta.

Novo jutro dočekalo nas je s ponešto tmurnijim nebom, no valjalo je opet krenuti. Dva smo sata potrošili da bismo se drugom stazom vratili na Premužićevu stazu. Oblaci su se u razišli i pred nama je opet bio predivan sunčan dan.

Na prvom dijelu puta staza je uronjena u šumu, a potom se opet otvorio predivan vidik na more i otoke. Putem smo naišli na izvor pitke vode, što je bilo izvrsno osvježanje u sparnom danu. Prolazili smo odvojke za Bačić kuk, Budakovo brdo, Visibabu, vrhove na koje bi se vrijedilo popeti zbog predivnih vidika, no dan je sve više

odmicao i morali smo požuriti prema Baškim Oštarijama.

Nadomak kraja Premužićeve staze susrećemo veću skupinu planinara iz HPD-a »Kapela« iz Zagreba. Njihovo je putovanje tek počelo. Nedugo potom, gazeći posljednje metre Premužićeve staze, imali smo čast susresti i poskoka. Upravo se, kažu očevici, spremao na skok, ali je ipak pobjegao pred objektivima naših fotografa, koji su zabilježili samo njegovo povlačenje.

Što reći u trenutku kada je, nadomak hotela »Velebno«, učinjen posljednji korak našeg puta? Kako opisati tu nevjerojatnu mješavinu ponosa, radosti, ganuća, pa i nevjerice... pa mi smo uspjeli! U tri dana dvanaestoro zaprešićkih planinara prošlo je cijelu Premužićevu stazu. Nismo neskromni, bravo za nas!

Nakon okrijepe u hotelu »Velebno« vraćamo se poučnom stazom Terezijanom prema Kubusu da bismo još jednom pozdravili more, a potom krećemo prema svome prenoćištu – planinarskom domu »Prpa«. Domaćin Vladimir Prpić zaljubljenik je u Velebit i dobar poznavatelj života poskoka. Nadomak Baških Oštarija sagradio je mali kamp,

koji se sastoji od glavne kuće s kuhinjom, boravkom i terasom te šest malih spavaonica – kućica planinskog tipa. U svaki je djelić kampa unesena duša planine: zanimljive vješalice ili rukohvati od neoblikovanog drveta, grubo izrađeni drveni stolovi i stolice-panjevi. Tu svaki planinar može osjetiti da mu je planina dom.

U takvom smo okruženju priveli kraju svoj pohod Premužićevom stazom. Roštiljalo se, pjevalo, razgovaralo, a potom smo pošli na počinak. U nedjelju ujutro posjetili smo kapelicu, gdje smo se još jednom, svatko na svoj način, zahvalili Velebitu što nas je ugostio u svom domu cvijeća, kamena i šume.

Svojim domovima vratili smo se vlakom iz Gospića.

Htjela bih napisati samo nešto o jednom trenutku tišine koji je usred sveopćeg veselja nastao u srcima svih nas, tu, na kraju puta. Tom tišinom rekli smo »hvala« svom prerano preminulom prijatelju Ranku Lineku, koji je zajedno sa Zvonkom bio idejni začetnik ovoga našeg putovanja. Ovih smo dana dosanjali njegov san i možda je upravo to najveće postignuće našeg puta.

Na cilju puta, u Baškim Oštarijama

Sveto brdo

planinarska lektira

Helena Novak Penga, Zadar

Sveto brdo je, bez sumnje, jedno od najatraktivnijih hrvatskih planinarskih odredišta, pa nije neobično da se o njemu često piše i u »Hrvatskom planinaru«. Vjerojatno nema planinara koji ga nije posjetio, a većina iskusnih planinara bila je na vrhu i nekoliko puta. Govoriti o Svetom brdu slično je govoru o doživljaju Devete simfonije ili Hamleta. Ipak, pokušala bih pisati o izletu na Sveto brdo kao i o svakom drugom zanimljivom izletu – a i to može predstavljati određen izazov.

Redovna mjesečna tribina »Morski utorak« u Gradskoj knjižnici Zadar već tradicionalno u siječnju predstavlja pašmanski »Škraping«, natjecanje u brzinskom trčanju po krševitom terenu koje je poznato mnogim planinarima. Prilikom predstavljanja »Škrapinga« 2010. godine jedan od posjetitelja tribine izjavio je sljedeće: »Ne smije postojati hrvatski građanin koji barem jednom u

životu nije otišao na Sveto brdo. Ono bi moralo biti lektira svakom srednjoškolu.« I B.-u i meni ta se rečenica duboko usjekla u pamćenje. Svi planinari koje smo sretali diljem Hrvatske padali su u trans kad bismo im rekli da smo članovi HPD-a »Paklenica«. Komentari su se uglavnom svodili na: »Blago vama, sigurno ste svaki drugi vikend na Svetom brdu. Najljepši vidik u Hrvatskoj....«, nakon čega bi obično slijedio dug uzdah pun nostalgije. A nas je sram... uglavnom sagibamo glavu jer još nismo vidjeli to famozno Sveto brdo.

Nakon više takvih situacija – i nakon toliko priča o najljepšem vidiku – logično je da to poželite doživjeti. Samo je pitanje hoćete li u tome i uspjeti – bez obzira na činjenicu da život u Zadru omogućuje najbrži mogući pristup polaznoj točki.

Tijekom idućih mjeseci pokušavali smo pronaći idealan dan za posjet tom vrhu. No, zbog

Na putu prema
Vlaškom gradu

vremenskih (ne)prilika činilo se da je jednostavnije otići na krajnji sjever Hrvatske nego na tu poslasticu južnog Velebita. Malo više od godinu dana nakon spomenutog »Škrapinga« konačno smo pronašli jedan proljetni dan koji je dosta obećavao. Prognoza je govorila o suncu s malo oblaka i minimalnom jugu. Ispitali smo sve mogućnosti ruta te smo se – s obzirom na još uvijek kratak kasnoožujski dan i da nije vrijeme pogodno za noćenje u planinarskim skloništima – odlučili za vrlo popularnu libinjsku varijantu.

Iz Zadra smo krenuli u 7 sati, prošli stari most na Masleničkom ždrilu i ubrzo došli do Libinja. Naravno, prije toga nismo bili sigurni gdje trebamo skrenuti, pa ipak zovem moju Nadu iz ureda, inače rodnom Jaseničanku i eksperta za ove predjele, a koja je tjedan dana prije nas bila na obiteljskom izletu na Libinju. Kako Nada baš ima radnu subotu te ovo lijepo vrijeme mora provesti u uredu, nema boljeg načina za vađenje masti od ovog.

Dolaskom na parkiralište pokušavamo biti pametni i dalje nastaviti automobilom, ali već nakon par metara dolazimo do zaključka da fini gradski autić nema što raditi na ovakvoj cesti. Vratili smo se u rikverc, ostavili auto na sigurnom i krenuli najsigurnijim *cipelcugom*. U daljini vidimo dolinu s kućicom i zelenim autom. Pribli-

žavanjem do auta postaje nam jasno da je to auto nekih izletnika, ali nam nije jasno kako je uspio prevaliti otprilike dva kilometra »ceste« koja se tako može nazvati samo vrlo uvjetno.

Nastavljamo dalje dok ne dolazimo do libinjskih divljih konja. Očaravajući pogled izaziva B.-a da na konje ispuca nekoliko desetina snimaka. Šarm i ljupkost tih bezazlenih strašljivih stvorenja još će ga više oduševiti na povratku, kada – unatoč umoru – ispuca daljnjih nekoliko desetina fotki.

Priča s kuterevskim medvjedima se ponavlja... Polako nastavljamo prerijskim krajolikom. Osjećam se kao da sam u nekom bizarnom špagetivesternu kojeg pojačava činjenica da je subota ujutro: sunce, konji, žuta trava, okolo Winnetou-pustoš... (ne mogu ne spomenuti da se Winnetou snimao upravo u Paklenici). Kad smo krenuli, vidjeli smo poneki oblak. Sada, što se više približavamo Vlaškom gradu, imamo osjećaj da su oblaci sve manje bezazleni. Ipak, to nas previše ne brine. Dok god je toplo i nema bure ili juga, nema straha. Prepuštamo se vidiku na bezbrojne šafrane.

Nakon dva sata hoda od auta dolazimo do raskrižja, odakle na jednu stranu vodi put na Vlaški grad, na drugu prema Ivinim vodicama, a treći put ide izravno na Sveto brdo. Navlačim flis, jer od sunca više nema ni »s«, a vjetar – naravno – počinje svoj posao. Kod planinarskog skloništa

Vlaški grad upoznajemo simpatičnu planinarsku ekipu koja je prenoćila u skloništu i planira na Ivine vodice. Konačno saznajemo misterij zelenog auta. Dečki su tim autom došli u petak navečer. Kako su imali više hrabrosti i nepoderiviji auto nego mi, nastavili su dalje dok nije bilo prekasno. Kada su shvatili da je cesta totalna koma, nisu mogli više nazad, već samo nastaviti i usput odломiti po koji dio auta. OK, auto je star i daleko je od toga da bi imao imalo *fensi štih*a, ali svejedno im ga je žao. Fotografiramo se s dečkima i krećemo na Vlaški grad.

Uspom mi se sviđa: strmo, kratko, ali slatko. Sipar mi se baš ne sviđa, ali ne treba biti izbirljiv. Pogled s Vlaškog grada je krasan. Veličanstven. Do te mjere da čovjeka pomalo ispunja strepnjom: tmasti oblaci skrivaju Sveto brdo te upotpunjeni sve jačim vjetrom, čine da bi čovjek najradije pobjegao u zaklon toplog stana i udobnost mekog kreveta. Važemo hoćemo li na Sveto brdo ili ne. Kako sunce još uvijek proviruje između sivih i plavih oblaka i rasvjetljuje put prema Svetom brdu, to nam se čini kao znak da trebamo gore. Brzo se spuštamo s Vlaškog grada do raskrižja te krećemo u akciju.

Uspom po travnatoj kosini nije fizički naporan, ali kad dolazimo do spomen-ploče poginulim splitskim planinarima, počinjemo razmišljati

o relativnosti naših procjena. Osjećam kako me doista pogodila priča o tim stradalim planinarima. Razmišljamo i o njihovim obiteljima. Izlet mi se ne čini više tako radosnim kao na početku. Nakon spomen-ploče komentiramo kako nikada nećemo ići po snijegu na Sveto brdo, imali mi opremu ili ne. Put pred nama doduše je čist, ali u svakoj udolini oko nas nalaze se krpe snijega.

Dolazimo do malog raskrižja ispod hrpta koje spaja rutu s Vaganskog vrha i ovu našu skromnu libinjsku varijantu. Kada prođemo taj ravni dio puta, dolazimo do prve prave prepreke: udoline u potpunosti prekrivene snijegom. I to poprilično dubokim. Oprezno se penjemo po snijegu i relativno strmim putem koji postaje posve sklizak i blatan nastavljamo sve do vrha. Definitivno se nalazimo u oblaku. Na samoj stazi nema snijega, ali vjetar je prestao biti bezazlen. Što se više uspinjemo, sve više smo u zagrljaju ledenog vjetra, a nama je sve dalja i dalja uspomena na toplo Libinje i ugodan Winnetou-put do Vlaškog grada. Budući da od sivila oko nas ništa ne vidimo, ne možemo ni biti oduševljeni krajolikom i putem.

Dolazimo na taj slavni vrh... kako opisati taj osjećaj da ste došli na jedan od najljepših vidikovaca u Hrvatskoj, a ne vidite apsolutno ništa? Sam vrh, ploča s Deset zapovijedi i križ doduše nisu pod snijegom, ali sve ostalo oko vas je bjelina

snijega, gusti sivi oblak i vjetar koji samo što vas ne otpiri? (Sad vidim da je dobro imati naslage masnog tkiva. I ubuduće ću ih preventivno imati za ovakve situacije.). Jedino što jasno vidimo – to je lička strana u čistoj zimsko-alpskoj priči. Ukočenim prstima fotografiramo se pored ploče i krećemo u potragu za pečatom. Naravno, pečata nema. Je li zatrpan snijegom? Nije baš da proklinjemo našu sudbu kletu, ali dolazimo u iskušenje. Bauljamo po snijegu, ledenim rukavicama raskapamo gromade i... konačno! B. pronalazi pečat! No, to nije sve: malo ispod vrha evo velike rupe, kvazi-špilje u snijegu, u kojoj je neka vrsta skloništa. Uvlačim se u izolacijski prostor i uživam u toplini nedostatka vjetra, a i B. na miru gušta s pečatom. Kakav odmor...

Konačno izlazimo na ledenjaru i krećemo nazad. Želimo se što prije dočepati onog travnatog ravnog puta na kojem nema vjetra. Prođemo mi snježnu udolinu, kad evo ekipe koja nam ide ususret. Otrprve vidimo da su to iskusni planinarski vuci: brzina kretanja, savršena planinarska oprema, lica koja ulijevaju povjerenje. Kako kultura nalaže, pozdravimo se s njima i počinje uobičajena konverzacija: otkuda ste krenuli? Iz doma u Paklenici, pa Struge pa Vaganski? I sad, jel vi to ozbiljno na Sveto brdo? (Ludnica. U jednom danu sve to, a Vaganski je u zimskim uvjetima.)

Ali gore se ne vidi ništa, sve je u oblaku, vjetar da ne spominjemo. Oni nas čudno gledaju i samo kažu: »Za pola sata imat ćemo najljepši pogled u Hrvatskoj«. Okrećemo se. Naravno. Sveto brdo sjaji u suncu, nad njim je predivno plavo nebo s ponekom bijelom »ovčicom«. Ni traga ogromnom sivom oblaku. Sudbo kleta...

Pozdravljamo ekipu. Za dvadeset minuta, baš prije onog raskršća za Vaganski vrh, sjedimo na suncu u travi i gledamo one srečkoviće kako hodaju po vrhu i vjerojatno fotografiraju. A mi samo usporedno vrtimo naše bijedne sive uratke. Kad smo sišli do podnožja i skloništa Vlaški grad, nalazimo se u najljepšem mogućem proljetnom ambijentu. Pretoplo je, kao da je svibanj. Na Winnetou-putu sve se bijeli i ljubičasti od šafrana, bube su izmilile iz rupa, nebo je plavo da plavije ne može biti. A mi smo promašili ciglih dvadeset minuta. Da smo došli samo dvadeset minuta kasnije, vidjeli bismo pogled iz planinarske lektire. Ne možemo više ni komentirati koliko se oboje osjećamo jedno. Odmah planiramo kad ćemo ići put na Sveto brdo.

U međuvremenu stižemo do libinjskih konja. Nevjerojatno, pristižu sa svih strana. Nakon tridesetog konja prestajem brojati koliko ih je. Predivni su. Bar malo utjehe nakon onog sivog oblaka. Doći ćemo mi ponovno.

Slobodni konji
na Malom
Libinju

VEDRAN PENGIA

VRH

Sveti Nikola na Hvaru (636 m)

Sveti Nikola, najviši vrh otoka Hvara, treći je po visini otočni vrh u Hrvatskoj. Na vrhu je slikovita kapela sv. Nikole iz 15. stoljeća i povelik kameni križ. Osnovnu crtu reljefu cijeloga otoka daje planinski greben duž južne strane otoka sa strmim stjenovitim padinama. Najviši vrhovi otoka nalaze se povrh južne obale, od Zavale do Sv. Nedjelje.

Vidik je lijep prema otoku Braču i Vidovoj gori, Korčuli, Visu i kopnu

Žig: Na istočnoj strani kapele Sv. Nikole postavljene su dvije kutije s upisnim knjigama, a u planinarskoj je kutiji žig vrha.

Prilazi: Dol (kod Staroga Grada) – Sv. Nikola **2.15 h**

Svirče – Sv. Nikola **2.15 h**

Sv. Nedjelja – Sv. Nikola **1.30 h**

Planinarski putovi koji na Sv. Nikolu polaze iz Dola i Svirča dugi su 2.15 h. Najkraći je, ali i najstrmiji put na Sv. Nikolu iz Sv. Nedjelje na južnoj obali. Nadomak vrha se može stići i automobilom. Stara cesta započinje kod crkve u Dolu u blizini Staroga Grada. U razmjerno je lošem stanju pa treba voziti polako i oprezno. Kraća je novija cesta koja započinje kao odvojak neposredno iza tunela na cesti Stari Grad - Hvar. Ceste se spajaju na prijevoju 1 h prije vrha. Slaba cesta se dalje nastavlja položitim terenom, mimo osamljenog gospodarstva prema dobro uočljivom vrhu.

Od završetka ceste markacija se kamenjarom penje do vatrogasne promatračnice, križa i kapele na vrhu.

KT: Vrh je jedino kontrolna točka Hrvatske planinarske obilaznice

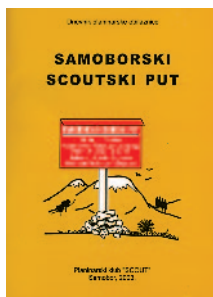

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

ALAN ČAPLAR

Scoutski planinarski put

Minimalno vrijeme obilaska: 2-3 dana

Broj KT-a: 13

KT: Grdanjci, Vrh Vučica, Kostanjevec Podvrški, Glažuta, Stojdraga, Kičer, Tisovac Žumberački, planinarska kuća Scout u Koretićima, Delivuki, Zečak, Pljovica, Noršička Plešivica, Višnjavec Podvrški

Uvjet za priznanje:

Obilazak svih kontrolnih točaka

Upravlja: PK Scout, Samobor

Informacije: Marijan Mužak 098/583-891

Samoborski scoutski put otvoren je 2003. godine, a zahvaća najmanje poznate dijelove Samoborskog gorja i istočni dio Žumberka. Tim područjima prolazi razmjerno malo planinara, pa obilazak puta omogućava upoznavanje slikovitih krajolika a ujedno i ugodan boravak u brdovitom području gorske tišine.

Put ima 13 kontrolnih točaka, a može se obići u dva dana, s noćenjem u planinarskoj kući »Scout«, koja se nalazi na pola puta. Prva kontrolna točka je u Grdanjcima, na ulazu u Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje. Put se najprije penje do vrška Vučica i nastavlja do slikovitog sela Kostanjeva Podvrškog te zatim silazi do Glažute (mjesto nekadašnje staklane, Glasshütte). Sljedeća dionica puta povezuje selo Stojdragu, vrh Kičer i selo Tisovac s planinarskom kućom »Scout« u Koretićima o kojoj brinu članovi PK-a »Scout« iz Samobora. Na nastavku puta nalaze se dva atraktivna vrha sa širokim vidicima: Zečak i Noršička Plešivica. Završna kontrolna točka je u selu Višnjevcu u Samoborskom gorju, odakle se markacija spušta do početne točke u Grdanjcima.

ALAN ČAPLAR

PLANINARSKA KUĆA

Planinarski dom »Đuro Pilar«

Planinarski dom »Đuro Pilar« (169 m) nalazi se na rubu Slavenskog Broda, na obronku Dilj gore. Uočljiv je izdaleka kao bijela, stilski neobična zgrada, okružena bujnom šumom u području zvanom Brodsko Brdo. To je zidana prizemnica, podignuta na mjestu zvanom Popovića šumica. Dom je nazvan imenom osnivača HPD a, rođenog Brođanina. S terase ispred doma širok je vidik na Slavonski Brod, Posavinu i Bosnu, a iza doma je šumarak sa stolovima i klupama za goste.

INFO

Otvoren: vikendom

Opskrbljen: pićem, jelom po dogovoru

Mjesta za noćenje: 12

Upravlja: PD Dilj gora, Slavonski Brod

Informacije:

Marica Petričević 091/54-32-089,
Mijo Šoš 035/265 439

Prilaz vozilom: asf. prilaz do doma iz Brodskog Brda (iz Vinogorske ulice kod broja 69a skrenuti Ulicom Maka Dizdara)

Vidik s rubnog dijela Samoborskog gorja (Noršić Selo - Višnjavec) prema Medvednici

www.hpdlipa.hr

Sesvetsko planinarsko društvo (HPD »Lipa«) na webu nudi primjereno i pregledno obrađene informacije iz svog društvenog rada, koje služe kao aktualan virtualni planinarski ormarić. Podaci su grupirani u sljedeće rubrike: Naslovnica, Plan izleta, S izleta, Galerija, Prilazi domu, O nama, Kontakt i Autorski radovi. Cijeli web izdvaja se po vizualno lijepom i preglednom dizajnu s mnogo uspješnih planinarskih fotografija. Na webu »Lipa« nalazi se i više tekstova njihove članice Jasnice Žagar, redovne suradnice »Hrvatskog planinara«.

www.hpdlipa.hr

IZ PLANINARSKE PROŠLOSTI

Juriš na Mont Blanc

Švicarski geolog Horace Bénédict de Saussure (1740-1799) preselio se iz Geneve u Chamonix pod Mont Blancom da bi proučavao ledenjake. Tu ga je zadivio Mont Blanc (4807 m) te je raspisao veliku novčanu nagradu onome tko se prvi uspne na najviši vrh Europe. Mještani Jacques Balmat nekoliko se puta pokušao domoći vrha i nagrade, no to mu je uspjelo tek kad se udružio s 26-godišnjim liječnikom Michael-Gabrielom Paccardom.

»Onda doktore, jeste li se odlučili? Bojite li se hladnog snijega i provalija?«
»S vama se ne bojim ničega, vrijeme je da se napokon popnemo na taj krtičnjak.«

Na vrh su krenuli gotovo potajno 8. kolovoza 1786. i na vrhu bili idućega dana, što se s glavnog trga u Chamonixu lijepo moglo pratiti dalekozorom. Danas je na tom trgu spomenik sa Saussureovim kipom koji ga predstavlja kako zajedno s Paccardom promatra Mont Blanc. Zanimljivo je da je silaz bio mnogo teži, jer je Paccard dobio snježno sljepilo, a Balmatu je lice bilo spaljeno od sunca. Osim toga su se posvađali oko toga tko ima veće

TOMISLAV MARKOVIĆ

Spomenik Horaceu Benedictu de Saussureu i Michelu Paccardu u Chamonixu

zasluge. Iduće godine se i Saussure popeo na vrh u društvu s dvadesetak vodiča i suputnika, a Balmat ne samo da je osvojio novčanu nagradu, nego je postao nacionalni junak a kralj Sardinije dodijelio mu je titulu Balmat du Mont Blanc. (HP 2002, 221).

prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

1. 9. 1932. u Chamonixu osnovana UIAA, međunarodna asocijacija planinarskih saveza

6. 9. 1956. Austrijska ekspedicija prva se popela na Gashebrum II (8035 m)

11. 9. 2004. svečano otvorenje obnovljene planinarske kuće Brezovac na Dinari

12. 9. 1935. Vjekoslav Čubelić ispenjao »Hapedjku« na Kleku

13. 9. 1843. prvi poznati penjački uspon u Hrvatskoj - Dragojla Jarnević na Okiću

14. 9. 1886. osnovano planinarsko društvo »Bršljan« u Osijeku

23. 9. 1986. usponom na Lhotse, Reinhold Messner prvi se popeo se na svih 14 osamtisućnjaka na svijetu

25. 9. 1995. skijaški silaz Branka Šeparovića s vrha Cho Oyu (8201 m)

28. 9. 1991. na Općoj skupštini u Budimpešti HPS primljen u članstvo UIAA

30. 9. 1536. Petar Zoranić završio pisanje »Planina«, prvog planinarskog književnog djela u povijesti

Foto natječaj »Čarolija planine«

BERNARD WAGNER

DOMAGOJ SEVER

Stručni žiri u sastavu Darko Novosel (profesionalni fotograf), Franjo Braje (profesionalni fotograf) i Neven Falica (web programer i fotograf) odabrao je najbolje fotografije od 106 pristiglih na natječaj HPD-a »Jastrebarsko«. Nagradene su najbolje tri fotografije ukupno gledano i po jedna u svakoj temi.

Najbolje fotografije u ukupnom poretku:

1. »Hiroviti Velebit«, autor Bernard Wagner, HPD »Jastrebarsko« – nagrada: ruksak McKinley Discover 30 (gore lijevo)
2. »Klečice«, autor Ferenc Halasz, PD »Strilež« – nagrada: vreća za spavanje Discovery (gore desno)
3. »Church of the Holy Spirit«, autor Domagoj Sever, Ivanec – nagrada: ruksak McKinley Beaver 25 (lijevo)

Najbolje fotografije po temama – nagrada je noćenje i doručak za dvije osobe u planinarskom domu Žitnica na Japetiću:

- * tema »Japetić i Samoborsko gorje«: »Ovčji pohod«, autorica Jelena Budimir Bekan, HPD »Jastrebarsko« (desno dolje)
- * tema »Planina i planinarenje«: »Magle se vuku«, autor Branko Balaško, PD »Stubaki« (sredina desno)

Foto natječaj »Čarolija planine« u organizaciji HPD-a »Jastrebarsko« bio je otvoren od 1. ožujka do 1. svibnja 2012. Na natječaj se prijavilo 16 autora. Kvaliteta pristiglih radova bila je vrlo visoka i odabir najboljih nije bio lagan posao za stručni žiri.

Čestitamo pobjednicima i zahvaljujemo svima na sudjelovanju!

Više informacija o natječaju i sve prijavljene fotografije mogu se pronaći na internetskoj adresi www.hpd-jastrebarsko.hr.

Nina Vučinić

BRANKO BALÁŠKO

10. Dan istarskih planinara

U nedjelju 17. lipnja obilježen je jubilarni 10. Dan istarskih planinara. Po toplom sunčanom vremenu planinari su izveli »malo« priječenje južnoga grebena Učke trasom: Carići (Brseč) – Šikovac – Prodol – Kožljak, s prekrasnim vidicima na Kvarner, Vojak i Čepičko polje. Sudjelovalo je oko 200 planinara iz planinarskih društava »Elektroistra« i »Glas Istre« iz Pule, »Skitaci« iz Labina, »Pazinka« iz Pazina, »Planik« iz Umaga, »Opatija« iz Opatije, »Lisina« iz Matulja, te pojedinačni planinari iz raznih društava iz Hrvatske i susjedne Slovenije.

Pohod je trajao pet i pol sati, uz predah i osvježene pićem na vidikovcu prije prijevoja Prodola. Glavni skup održan je na igralištu škole u Kožljaku. Nakon planinarskog ručka, načelnik općine Kršan Valdi Runko pozdravio je okupljene planinare i zaželio im dobrodošlicu, a predsjednik IPS-a Vladimir Rojnić predao je priznanje za doprinos razvitku planinarstva u Istri Nataši Radola iz PD-a »Glas Istre« i Nikoli Mihelčiću iz PD-a »Skitaci« za izniman trud u obnovi i održavanju planinarskih putova. Slijedio je nastup dječje igraonice »Puljići« (ptiči) iz udruge za očuvanje vlašskog i žejanskog jezika i nastup KUD-a »Ivan Fonović Zlatela« iz Kršana. Druženje je nastavljeno uz sastav »Pergola« do večernjih sati.

Pohodu je prisustvovao g. Matej Mirkac, tajnik Istarskoga speleološkog saveza i ujedno član HGSS Stanice Pula. Organizatori su bili Istarski planinarski savez i PD »Elektroistra« Pula, a pokrovitelj Općina Kršan. Veliku pomoć u organizaciji pružili su TZ Kršan i udruga mladih iz Kožljaka.

Vladimir Rojnić

Memorijalni skup »Ivica Plazonić«

Memorijalni skup »Ivica Plazonić« tradicionalno se svake godine u srpnju održava na prostorima Blidinja, u Masnoj Luci i oko nje. Ove se godine 21. i 22. srpnja na Blidinu tim povodom okupilo 400-tinjak planinara iz 30-ak planinarskih društava iz Hrvatske i BiH, a sudjelovali su i crnogorski planinari iz Podgorice.

Okupljanje je započelo već u petak, no nekolicina planinara stigla je i prije, u utorak, srijedu i četvrtak. Organizatori – HPD »Pločno« i HPD »Malačka« – brinuli su se o prijavljivanju i smještaju planinara. U subotu 21. srpnja izvedeni su usponi na vrhove Čvrstnice Pločno i Vilinac te na Vran. Odmorni i okrijepljeni priređenim ručkom planinari se uhvatiše potezanja konopa, jačanja na gredi, potezanja klipa i skakanja u vrećama. Veselju nije bilo kraja! Nakon podjele diploma, dan je završio druženjem uz logorsku vatru. Već pripremljena drva, uz pljesak prisutnih, zapalio je predsjednik Planinarskog saveza Herceg-Bosne Dražen Pažin. Dakako, plesalo se do dugo u noć.

U nedjelju su se mnogi planinari okupili na misi koju je predvodio fra Petar Krasić, a zatim je druženje nastavljeno uz ukusan ručak. Nakon odlaska kućama, prostori na kojima smo bili ostali su čisti i uredni. Vidimo se sljedeće godine!

Filip Balić

Na plus 40 na Visočici

Oko 200 planinara iz 14 društava iz cijele Hrvatske došlo je 1. srpnja uveličati memorijalni pohod Gospićana na Visočicu. Bilo je to u spomen na 2. srpnja 1898., kada je dvadeset Gospićana seoskim kolima krenulo u Divoselo i dalje svojim prvim planinarskim usponom prema vrhu Visočice. Zanočili su u udolini podno vrha, a u cik zore uživali na vrhu pod prvim zrakama sunca. Vrlo skoro, već 20. kolovoza 1899., osnovana je u Gospiću HPD-ova podružnica, koja je nazvana upravo imenom Visočica.

Nakon pozdravnih riječi dopredsjednika Hrvatskoga planinarskog saveza Tomislava Čanića, planinari su krenuli s kraja sela Rizvanuše prema Delukinom vrelu, koje je desetljećima bilo polazna točka za uspon na vrh. Hodanje po dobro markiranom planinarskom putu kroz šumu bilo je vrlo ugodno. Nakon sat i pol laganog uspona prelazi se šumska cesta, a uspon dalje vodi prilično strmo uz »pisak«. Podno Jandrine poljane slijedi »laganica« do Krivoga gaja, posljednji odmor u šumi i uspon do ruševina Gojtanova doma. Tko zna hoće li se taj poznati planinarski objekt ikad obnoviti, kad je sve manje entuzijazma i kad je zanimanje planinara za održavanje planinarskih kuća slabo i na pristupačnim mjestima, a zakonski su propisi nedorečeni?

Najteži dio pohoda bio je uspon na sam vrh Visočice po temperaturi od 40 stupnjeva. Trebalo je izdržati tih

VLADIMIR ROJNIĆ

Dan istarskih planinara

polu sata i isto toliko natrag. Samo su rijetki odustali, što znači da je većina planinara došla dobro pripremljena. Dodatno osvježenje bila je hladna voda iz Ivinog vrela podno samog vrha na 1500 m, što je kuriozitet u Velebitu. Posebno iznenađenje na vrhu bila je četverogodišnja Lidija iz Crikvenice, koja je došla uz pomoć roditelja. Prekrasni vidici s vrha Visočice pružali su se sve do Svetog brda na jugoistočnoj strani pa gotovo do Zavižana na sjeverozapadnoj, a vidjeli su se Jadransko more i otoci te cijela Lika kao na dlanu. Nakon uspješno organiziranog pohoda druženje se uz planinarski grah i pivo Ličanku nastavilo na »staro pili« u Brušanima.

Članovi gospićkog »Željezničara« i ovaj su se put dokazali kao dobri organizatori. Uz vodiča Milana Klobučara, istaknuli su se Tomislav Rukavina, Josip Brozičević, Mario Šaban, Nikola Milinković i Karlo Jelić. Oni su kao članovi HGSS-a osiguravali cijeli uspon, pomagali slabijima i snabdijevali vodom one koji je nisu ponijeli dovoljno. U logistici su se istaknuli Ivana Butorac Galac, Nikola Maras, Ivan Galac, Paula Fajdić i Nikolina Rukavina. Tomislav Čanić

Lički planinari na Mrkvštu

Za vikend 21. i 22. srpnja okupili su se predstavnici svih planinarskih društava Ličko-senjske županije na Mrkvštu. Više od 250 planinara iz Like i Primorja i njihovih prijatelja iz drugih krajeva Hrvatske i BiH uživali su u prekrasnom ambijentu Velebita, na izletima na Kozjak i Šatorinu, u gurmanskim specijalitetima i glazbi »Razbijača čaša« iz Otočca. Najbrojniji su bili članovi PU Panos iz Kutereva (45 članova). Predsjednik Planinarskog saveza Ličko-senjske županije Davor Prpić istaknuo je zahvalnost na razumijevanju i pomoći Gradu Senju, turističkim zajednicama Plitvička jezera i Senj, tvrtkama Imobilia, Inolex, Tomaić-commerce, Kula promet, Ličanka, pilani Krasno i gostionici Rizik u Krasnu. Sponzorima i predstavnicima planinarskih društava uručene su zahvalnice.

Dana 8. kolovoza održan je i sastanak predstavnika planinarskih društava Ličko-senjske županije na kojem se razgovaralo o zajedničkim akcijama i mogućim rješenjima problema koje tište gotovo sva društva. Razgovaralo se o statusu planinarskih kuća na Velebitu, boljem uključivanju u rad HPS-a, odnosu s NP Sjeverni Velebit i organizacijskim problemima unutar samih društava. Tomislav Čanić

»Od Ivane do Tadije« – planinarski pohod HPD-a »Dilj gora«

Dana 17. travnja 2011. članovi HPD-a »Dilj gora« iz Slavenskog Broda prvi su put organizirali planinarsku akciju »Od Ivane do Tadije«, posvećenu velikim književnicima i pjesnicima Ivani Brlić-Mažuranić i Dragutinu Tadijanoviću.

NADA BANOVIĆ

Pred planinarskim domom »Đuro Pilar« na Dilj gori

Na prvom susretu otvorena je i nova planinarska staza »Od Ivane do Tadije«, a tiskan je i trodijelni letak s kartom te podsjećanjem na književne velikane brodskoga kraja. Put započinje kod Brlićevca, a vodi prema kapelici sv. Petke, koju su obnovili i uredili planinari iz Slavenskog Broda, te dalje prema Rastušju, rodnom selu pjesnika Dragutina Tadijanovića. Dalje se put preko potoka lagano uspinje u šumu, sve do izletišta »Šuma Striborova«. Likovi od drveta, iz carstva mašte naše književnice Ivane Brlić-Mažuranić, okružuju lijepo uređeno dječje igralište. Tu se odmara i vraća mislima u djetinjstvo kroz »priče iz davnine« koje su nas nekad ispunjavale i oduševljavale. Posljednja dionica staze ide Brodskim brdom do planinarskog doma »Đuro Pilar«. Cijeli put traje oko tri i pol sata.

Drugi Pohod »Od Ivane do Tadije« održan je 15. travnja ove godine, a okupio je opet planinare s obje strane Save, kao i goste iz raznih krajeva Lijepe Naše. Sve čestitke domaćinima, HPD-u »Dilj gora«, na izvršnoj organizaciji planinarskog pohoda, kao i na odlično uređenoj planinarskoj stazi.

Nada Banović i Berislav Tkalac

Novosti iz zagrebačkog HPD-a »Zanatlija«

Nedavno svečano obilježavanje 60. obljetnice osnutka HPD-a »Zanatlija« iz Zagreba nije uspavalo vrijedne članove. U tom duhu održana je i izborna skupština, na kojoj su sažeto prikazani brojni izleti i druge aktivnosti. Posebno je istaknuta tradicionalna radna akcija na Hunjki, na kojoj članovi Društva, uz nezaobilaznu roštiljanu, uređuju svoj dom i njegov okoliš.

Predsjednik Tomislav Muhić u svom je obraćanju naglasio da su pred planinarima veliki izazovi te se posebno zahvalio Udruženju obrtnika na svesrd-

noj pomoći i potpori. Sa sjetom je govorio o nedavno preminulom planinarskom velikanu Franji Kasuniću i nenadoknadivom gubitku za Društvo koji je donijela prerana smrt Borisa Mudrog. Apelirao je da se nastavi gradnja razgledne piramide na Hunjki, koju je inicirao počasni predsjednik Društva Josip Majnarić. Za uspješno višegodišnje vođenje društva Tomislavu Muhiću dodijeljena je plaketa, koju je po reakcijama nazočnih itekako zaslužio.

Za novog predsjednika Društva jednoglasno je izabran Vladimir Jagušić, koji je obišao brojne planinarske obilaznice te se popeo na većinu naših vrhova, završio opću planinarsku školu, tečaj za markaciste i tečaj za vodiče društvenih izleta. Za dopredsjednika je izabran Tomislav Muhić, za tajnicu Biserka Orsag, a za blagajnicu Lidija Čizmek. Članica UO-a postala je dosadašnja tajnica Deni Danica Ferenčak. Za predsjednika Nadzornog odbora izabran je Branimir Ivković, a za članove Ljubica Bohović i Mirjana Razum. Sud časti ostao je u sastavu: predsjednik Antun Maleš, članovi Josipa Belina i Miro Šiprag.

Biranim su riječima svoje prijatelje iz HPD-a »Zanatlija« pozdravili član UO-a Udruženja obrtnika grada Zagreba Josip Žuglić, član IO-a HPS-a Mladen Čubrilo i Damir Gobec iz Planinarskog saveza Zagreba.

Nikola Cetina

Uspješna vježba planinarskog vođenja na Kleku

U subotu 16. lipnja Stanica planinarskih vodiča Zagreb izvela je vježbu planinarskog vođenja na Kleku. Vježba je obuhvaćala šesnaest zadataka, među kojima i vođenje slijepog planinara, osiguravanje i vođenje po zahtjevnom putu do vrha Kleka, formiranje kolone, brojenje skupine, vođenje nemarkiranim putom, obraćanje

skupini i prenošenje praktičnih informacija, komunikaciju između vodiča putem radio-stanica, demonstraciju pružanja prve pomoći, demonstraciju potrage s potražnim psima i stručnu analizu vježbe.

Osim zbog samih zadataka, koji su uključivali nekoliko neočekivanih situacija, akcija je bila zahtjevna i zato što se vježbalo s vrlo velikom planinarskom skupinom od 110 ljudi. Među njima je bilo i tridesetak djece, jedna slijepa osoba, nekoliko starijih planinara i planinara slabije tjelesne spremnosti. Glavninu skupine činili su članovi sekcije »Gojzeki« HPD-a »Željezničar« iz Zagreba, za koje je vježba bila izrazito zanimljiva jer su se uživo, na edukativan način, upoznali s vještinama planinarskih vodiča, osnovama penjanja, orijentacijom, prvom pomoći i potražnim akcijama. U vježbi je sudjelovalo petero članova SPV-a Zagreb i jedna članica SPV-a Rijeka. Na putu prema vrhu Kleka, skupina je zatekla alpinističkog instruktora Vladimira Mesarića, jedinoga hrvatskoga gorskog vodiča koji je tu licencu stekao polaganjem stručnih ispita po međunarodnim standardima UIAGM-a. Mesarić je pohvalio kvalitetan rad planinarskih vodiča i prenošenja znanja te istaknuo kako je i sam započeo svoju planinarsku i penjačku karijeru kao osnovnoškolac u sklopu slične školske skupine u HPD-u »Željezničar«.

U analizi vježbe svi su vodiči razmijenili svoja zapažanja o izvođenju zadataka i funkcioniranju skupine, s posebnim naglaskom na manje propuste, koji, međutim, ni u kojem trenutku nisu utjecali na sigurnost vođenja ili na funkcioniranje skupine. Prema ocjeni članova vođene skupine te analizi samih vodiča i voditelja vježbe, cjelokupna akcija vođenja izvedena je veoma kvalitetno – iznad očekivanja.

Alan Čaplar

Akcija PD-a »Vršak« Brod Moravice

Članovi PD-a »Vršak« iz Brod Moravica, uz to što su vrijedni u organiziranju tradicionalnog pohoda dolinom Kupe, znaju se i skrbiti o svojoj imovini. Tako su iskoristili produženi vikend u vrijeme lipanjskih državnih blagdana i uredili svoju prostoriju u Gornjim Kutima. Okrećili su strop i zidove, zaštitnim sredstvima premazali prozore i vrata te uredili natpis i vrata spremišta. Postavljena je i nova rasvjeta, TV-antena, a zatim je sve uređeno kako bi društvena prostorija i dalje mogla poslužiti ugodnom druženju domaćih planinara i gostiju. Višak inventara odvezen je u planinarsku kuću Lazica gdje će ga moći koristiti svi koji tamo žele prespavati pri obilasku Goranskoga planinarskog puta. Za »logistiku« (prehranu) pobrinuli su se kuharski raspoloženi članovi društva. Dakako, uz grah su se dogovarale i sljedeće akcije. Iako planinara u Brod Moravicama ima malo, mnogo se može učiniti složnim radom i s mnogo dobre volje. Zadovoljstvo učinjenim samo je poticaj za nova druženja u planinama i daljnji rad.

Dijana Arbanas

Vježba planinarskih vodiča na Kleku

Uspješno zaključen niz mljetskih planinarskih akcija

Završna svečanost, kojom je okončan sadržajan ciklus planinarskih aktivnosti na Mljetu, među kojima se najviše ističu Dani hrvatskih planinara i otvorenje Mljetske planinarske obilaznice, održana je 19. lipnja u prostorijama HPS-a u Zagrebu. Tom su prigodom uz video i GPS projekciju proteklih događanja na Mljetu uručena priznanja i zahvalnice brojnim planinarskim društvima iz Hrvatske. Uzvanike je pozdravio predsjednik IO HPS-a Vladimir Novak.

Sutradan, 20. lipnja, otvorena je u središnjici Knjižnica Grada Zagreba (KGZ) na Starčeviću trgu tematska izložba o Mljetu, na kojoj su izložene grafike, akvareli i fotografije akademskih slikara Hrvoja Šercara i Nenada Opačića te fotografija Ive Pervana. Izložba je bila posvećena akademiku Branimiru Gušiću i njegovu doprinosu zaštiti prirodnih i kulturnih vrijednosti otoka Mljeta.

Planinarski savez Dubrovačko-neretvanske županije dobio je za sveukupan razvoj planinarstva na Mljetu i sudjelovanje u organizaciji Dana hrvatskih planinara godišnju nagradu Općine Mljet, a tajnica PSDNZ-a dr. Magda Nardelli - Kovačić nagradu za životno djelo.

Marin Perković

Planinarska škola PD-a »Karlovac«

Ovoga proljeća, od 20. travnja do 8. lipnja, organizirao je PD »Karlovac« svoju 6. Opću planinarsku školu. U školu su se upisala 32, a završila je 22 polaznika. U okviru škole izvedeni su izleti u okolicu Karlovca, kanjon Slapnice, na Okić i Japetić, u špilju Vrlovku, na Klek te na Samarske i Bijeke stijene (Vihoraškim putem). Voditelj škole bio je Mladen Kuka, a instruktori i predavači dr. Maja Grba Bujević, Zlatko Balaš, Neven

Bočić, Marijan Pavlović, Dominik Pavičić, dr. Stribor Marković, Krešimir Raguž i Zdravko Trpčić.

PD »Karlovac« vrlo je zainteresiran za planinarsko školovanje i potiče članove da završe opću planinarsku školu te da svoje školovanje nastave pohađanjem specijalističkih škola i tečajeva. Na taj način želimo djelovati preventivno, da se smanji broj nesreća u planinama, ali i unaprijediti opću planinarsku kulturu i zaštitu prirode.

Svečanom završetku škole 15. lipnja nazočio je, uz brojne uzvanike i planinare iz drugih karlovačkih društava, i član IO HPS-a Ivan Hapač. Mladen Kuka

Karlovčani na Olimpu

Članovi PD-a »Karlovac« organizirali su ovoga ljeta planinarsko putovanje u Grčku, pod nazivom »Balkan ekspres 2«, simbolično vezano uz početak Olimpijskih igara u Londonu. Cilj puta bio je uspon na vrh Olimpa (2918 m), najviši vrh Grčke, a ekipu su sačinjavali Zlatko Balaš, Saša Čurčija, Zdravko Trpčić, Ivica Valentić i Mladen Kuka. Po izuzetno vrućem vremenu, 20. srpnja izveden je uspon na Skalu (2866 m) i najviši vrh Olimpa Mytikas (2918 m). U ovoj ekipi bila su i tri polaznika netom završene planinarske škole PD-a »Karlovac«, čime je nastavljena praksa da se nakon škole organizira neki visokogorski uspon kao poticaj za daljnji planinarski rad. U zadnje tri godine članovi društva tako su izveli uspone na Vezuv, Etnu, Musalu i Galdhoppigen.

Osim uspona na Olimp, Karlovčani su imali prilike posjetiti i mnoge povijesno-kulturne znamenitosti kao npr. Lovćen u Crnoj Gori, Akropolu u Ateni, Meteoze, Čele kulu u Srbiji, posjetiti Albaniju i Bugarsku osjetiti čari Istanbula, kupati se na Egejskom moru. Sva navedena putovanja svojevrsna su vježba i uvod u putovanje u Peru koje se planira iduće godine. Tri su povoda za planirano putovanje: u 2013. obilježava

Opća planinarska škola PD-a »Karlovac«

Na vrhu Olimpa, neposredno uoči početka Olimpijskih igara

se 100. obljetnica nestanka znamenitog karlovačkog istraživača Mirka Seljana u Peruu, 170. obljetnica prvog zabilježenog penjačkog podviga u Hrvatskoj, koji je izvela Karlovčanka Dragojla Jarnević u stijeni Okića, te 90. obljetnica osnutka podružnice HPD-a u Karlovcu, odnosno početka organiziranog planinarstva u gradu na četiri rijeke.

Mladen Kuka

»Babuljaši« na Gran Paradisu

PD »Babulj« iz Bibinja posjetio je u suradnji s HGSS Stanicom Zadar od 19. do 22. srpnja nacionalni park Gran Paradiso u talijanskim Alpama. Cilj je bio uspon na istoimeni vrh. Gran Paradiso (4061 m) najviši je vrh koji se potpuno nalazi unutar granica Italije. Ishodište

STJEPAN GVERIĆ

Zadnji metri uspona na vrh Gran Paradisa

uspona maleno je alpsko mjesto Pont (1900 m), gotovo tisuću kilometara udaljeno od Zadra.

Nakon noćenja u kampu odradili smo prvi dio uspona, do planinarskog doma Vittorio Emanuele II. (2735 m), smještenog između dviju dolina nekadašnjih ledenjaka. Nakon odmora i kratkog sna u domu, oko četiri sata ujutro krenuli smo na spomenuti četiritisućnjak. Uspjeh takvog uspona u visokim gorjima uvelike ovisi o vremenskim uvjetima, pa je i naš uspon na vrh bio upitan budući da je tokom noći taj dio Alpa zahvatilo nevrijeme. Međutim, vrijeme se pred jutro popravilo.

Nakon gotovo šest sati stalnog uspona po ledenjačkim dolinama i morenama te hodanja po samom ledenjaku stigli smo pod vrh Gran Paradiso, čiji je greben okrunjen kamenim gromadama. Na samom vrhu je kip Madonne, koju posebno štiju talijanski alpinisti. Nakon kratkog odmora na vrhu slijedio je četverosatni silazak u podnožje planine i ponovno noćenje u kampu. Nedjeljno jutro proveli smo u obilasku obližnjega turističkoga gradića Aoste, središta istoimene talijanske pokrajine.

PD »Babulj« sve češće planira i izvodi ovakve visokogorske ture. Osim članova »Babulja«, od kojih su pojedini i pripadnici HGSS-a, sudionici ture bili su i članovi PD-a »Paklenica« Zadar, Alpinističkoga kluba »Zadar« i HPK-a »Sveti Mihovil« iz Šibenika. Ovakva »miješana« ekipa rezultat je izvrsne suradnje. Podrobnije informacije o organizaciji puta, usponu, troškovima i dojmovima mogu se pronaći na webu www.pdbabulj.hr.

Stjepan Gverić

Klaudio Jelenić dobio priznanje Planinske zveze Slovenije

Općina Brda (kod Gorice) u Sloveniji i općina Matulji zbratimljene su već više od trideset godina. Jedna je od prilika za hrvatsko-slovensko druženje i Dan trešanja, koji se svake godine održava u Dobrovi. Ovogodišnja je fešta održana 3. lipnja, a u okviru susreta organiziran je i atraktivan planinarski izlet pod nazivom »Od češnje do češnje«. Pješačilo se predivnim krajolikom iznad Dobrove, mjesta koje je uz trešnje čuveno i po vinskome brendu Baqueri. Prolazilo se proplancima

Uručenje priznanja PZS-a Klaudiju Jeleniću

punim trešanja i svatko ih je smio pojesti onoliko koliko želi. Domaćini su dočekivali svoje goste kolačima od trešanja i sokovima. Po završetku planinarenja sudionike je čekao zajednički ručak.

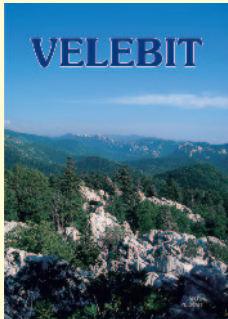
Ovaj je put druženje iskorišteno i za dodjelu Zlatnog znaka PZS-a vrijednom članu PD-a »Lisina« Klaudiju Jeleniću zbog iznimnih zasluga za promociju

i širenje ugleda slovenske planinarske organizacije. Više od četrdeset godina generacije planinara našega kraja pod Klaudijevim vodstvom pohode slovenske planine. Nema generacije Matuljaca koju nije poveo na Triglav, Prisojnik, Jalovec, Kočnu, Rinke, Grintavec, Črnu prst, Rodicu, generacije koja nije prošla Prvo Prisojnikovo okno, sjevernu stijenu Male Mojstrovke, Prehodavce ispod sjeverne stijene Kanjavca, Kotličke ili... Neumoran i u osmom desetljeću života, prošle je godine bio dvadesetpeti put na Triglavu, vodeći nas s istim entuzijazmom do samoga vrha, kao i prije 42 godine.

Klaudio Jelenić rođen je 25. rujna 1939. u Rijeci. Godine 1965. završava Pedagošku akademiju u Rijeci, a 1967. zapošljava se u osmogodišnjoj školi Dr. Andrija Mohorovičić u Matuljima, gdje ostaje pune 42 godine, sve do odlaska u mirovinu 2005. Godine 1970. položio je ispit za planinarskog vodiča. Inicijator je i osnivač PD-a »Lisina« u Matuljima. Inicijator je i autor »Lisinskoga planinarskog puta« te začetnik pohoda na vrh Učke na prvi dan nove godine, no najveći doprinos dao je poticanjem aktivnosti školskoga planinarskog podmlatka u osnovnoj školi u Matuljima.

Priznanje Klaudiju Jeleniću uručio je član Odbora za priznanja PZS-a Gregor Rupnik. Miloš Vrenc

PREKO 60% POPUSTA !!!

VELEBIT

Autor: **Ante Pelivan**

- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez

CIJENA: 190,00 kn

PTICE

Autor: **Davor Krnjeta**

- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografijau boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 260,00 kn

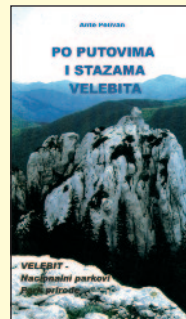

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ

Autor: **Vlado Božić**

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA

Autor: **Ante Pelivan**

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci

Autor: **Ante Pelivan**

- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

- 8. 9. Preko Zelova na Svilaju**
HPD Svilaja, Sinj
Boris Buljan, 095/90-28-281
Zoran Vejić, 091/56-46-024
- 9. 9. Pohod po Planinarskom putu Velebno**
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
informacije@zagreb-matica.hr
HPD Zagreb-Matica, 01/48-10-833
- 9. 9. Spomen-izlet na Dilj goru - Tragom zapisa Julija Kempfa**
HPD Sokolovac, Požega
- 9. 9. Pozovi prijatelja**
HPD Kapela, Zagreb
kapela@hpd-kapela.hr
Miljenko Vargek, 099/31-10-648,
miljenko.vargek@zvijezda.hr
- 9. 9. Subotina**
HPD Planik, Umag
planikumag@gmail.com
Zlata i Nedjeljko Markežić, 091/20-80-510
- 11. 9. Dan HPD-a MIV**
HPD MIV, Varaždin
Dragica Dražić, 098/17-50-717,
dragica.drazic@vz.t-com.hr
- 15. - 16. 9. Planinarsko hodočašće na Svetu Goru**
PD Tuhobić, Rijeka
Damir Konestra, 098/338-008
Gordan Srok, 098/290-627
- 15. - 16. 9. Pohod po Karlovačkoj planinarskoj obilaznici**
PD Dubovac, Karlovac
Robert Lemić, 098/16-96-770
- 15. 9. Čabarski pohod**
PD Čabar, Čabar
Milan Pajnić, 098/18-84-544,
milan.pajnic@gmail.com
- 16. 9. Dan HPD-a Želzna gora**
HPD Želzna gora, Čakovec
Zoran Marciuš, 098/90-24-171
Ivica Kršlin, 098/18-04-825
- 16. 9. 29. memorijalni pohod na Učku**
PD Kamenjak, Rijeka
Verdan Grubelić, 091/89-65-552
- 16. 9. Obilazak Seniorske staze u riječkom zaleđu**
HPD Platak, Rijeka
Pero Sekulić, 051/511-848
- 16. 9. 12. pohod Kastav - izvor Rječine**
HPD HP i HT Učka, Rijeka
Ilija Blatančić, 098/305-831
Matija Perić, 098/305-832
- 16. 9. Treći memorijalni pohod Daninim stazama**
HPD Pliva, Zagreb
Ivan Halapir, 098/93-33-403
Vesna Tisaj, 095/90-47-414,
webmaster@hpdpliva.hr
- 22. 9. Treking Hrvatsko zagorje**
PK Ivanec, Ivanec
Tomislav Friščić, 098/92-88-413,
tfriscic@pk-ivanec.hr
Stjepan Kuštelega, 091/76-34-655
- 23. 9. Kroz vinograde i šume**
HPD Sokol, Feričanci
Zlatko Brkić, 099/46-03-095, 031/603-095
Ivan Kočaj, 098/779-329, 031/603-034
- 23. 9. Svjetski dan čistih planina**
Komisija za zaštitu prirode HPS-a
- 23. 9. Jesenski uspon na Oštru**
PD Željezničar, Gospić
prof. Andrija Benković, 095/84-27-203
- 23. 9. Jesen u Moslavini**
HPD Jelengrad, Kutina
Ivica Mataić, 091/55-53-055, 098/97-36-360
- 23. - 30. 9. Planinarski gljivarski kotlić**
PD Tuhobić, Tuhobić
Damir Konestra, 098/338-009
Gordan Srok, 098/290-627
- 25. 9. Dan čistih planina**
PD Gromovača, Otočac
Sanjica Plišić, 098/435-851
Ante Plavčić, 098/97-57-564
- 30. 9. 19. gljivarski vikend**
PD Strilež, Crikvenica
info@pd-strilez.hr
Tanja Malovoz, 091/25-09-878, tanja@pd-strilez.hr
- 30. 9. Planinarski pohod »Branje grojzdja«**
HPD Kunagora, Pregrada
info@hpd-kunagora.net
Davor Rogina, 099/78-63-662
- 30. 9. Dan HPD-a Zagreb-Matica**
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
informacije@zagreb-matica.hr
HPD Zagreb-Matica, 01/48-10-833
- 6. 10. 20. kestenijada - susret planinara u Podravini**
HPD Bilo, Koprivnica
Ivica Kušek, 091/25-10-571
Antonija Genc, 098/16-39-121,
antonija.genc@kc.t-com.hr
- 7. 10. Dan HPD-a Željezničar na Oštrcu**
HPD Željezničar, Zagreb

Mala velebitska planinarska škola očima polaznika

PLANINARSKE KNJIGE!

Alan Čaplar **PLANINARSKI VODIČ PO HRVATSKOJ**

624 stranice, 19 × 24 cm, u boji

Vodič pruža sveobuhvatan pregled mogućnosti za planinarenje u Hrvatskoj. Obiljem pažljivo prikupljenih konkretnih i praktičnih podataka, modernim pristupom i bogatom grafičkom opremom vodič služi kao dobra osnova za planiranje lakih poludnevničkih šetnji, cjelodnevničkih izleta i višednevničkih tura.

**novo izdanje = 249 kn
izdanje 2008. = 220 kn**

Dubravko Marković **MEDICINA ZA PLANINARE**

priručnik o planinarskoj medicini

**Hrvatski planinarski savez, 2008.
136 stranica, 15 × 21 cm**

Na vrlo živopisan i jedinstven način ova knjiga liječnika brojnih hrvatskih himalajskih ekspedicija donosi brojna njegova medicinsko-planinarska iskustva i osnovna medicinska znanja korisna svakome tko se upućuje u planine.

30 kn

ANTOLOGIJA HRVATSKOG PLANINARA

**Hrvatski planinarski savez, 2008.
114 stranica, 19 × 24 cm, u boji**

Povodom 110. obljetnice izlaska prvog broja i 100. godišta časopisa »Hrvatski planinar« tiskana je antologija odabranih članaka koji reprezentativno predstavljaju bogatu povijest časopisa. Osim članaka iz povijesti, antologija sadrži i članke o samom časopisu, urednicima i o računalnoj bibliografiji, dostupnoj na web stranicama HPS-a.

80 kn

Informacije i narudžbe:

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ, Kozarčeva 22, 10000 Zagreb

tel. 01/48-23-624, tel./fax 01/48-24-142, www.plsavez.hr, hps@plsavez.hr